

پیشہ نگار ۲

کانوونی ہونہرو نئە دەبیاتی کریکاری کوردستان

بژی کومونی پاریس ۱۸ ماریس (۲۷ رەشەمە)

۱	کتابخانه
۲	کتابخانه
۳	کتابخانه
۴	کتابخانه
۵	کتابخانه
۶	کتابخانه
۷	کتابخانه
۸	کتابخانه
۹	کتابخانه
۱۰	کتابخانه
۱۱	کتابخانه
۱۲	کتابخانه
۱۳	کتابخانه
۱۴	کتابخانه
۱۵	کتابخانه
۱۶	کتابخانه
۱۷	کتابخانه
۱۸	کتابخانه
۱۹	کتابخانه
۲۰	کتابخانه

پیش‌نگ

کانونی هونرو نه‌ده بیانی کریکاری کوردستان

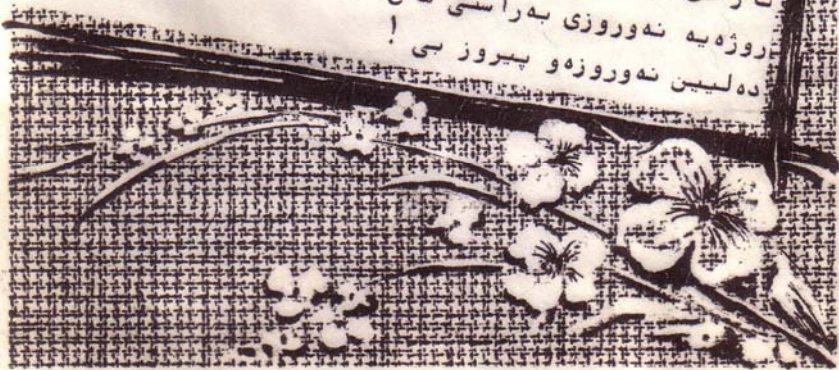
خاکه لیوهی ۱۳۶۵ (۱۹۸۶)

۱	سالی نوی
	راگه یا ندنی کوتایی دووهه مین کوبوونه وهی گشتی کا نوونی
۳	هونه روئه ده بییا تی کریکاری کوردستان
۵	دوو قسه له کهل خوینه رانی کریکار
۱۵	سرودی شه نترنا سیونال ده سکه وتیکی هونه ری کومونی پاریس
۲۲	چه ند دیمه نیک له هونه ر له کوردستانی شورشگیردا
۲۹	شا نوگه ری یا خی له سته م
۴۲	شیعر
	یه که مین فستیوالی هونه ری له لایه ن کا نوونی هونه رو
۵۴	ئه ده بییا تی کریکاری کوردستان به ریوه جوو
۵۵	نامه کان

۶۱	موسیقی وتما ویرذهنی انسان
۷۰	با زبانی یک پوستر و نقد آن
۷۶	گچ ها اذیت میشوند
۸۵	شعر
۱۰۳	چندپوستر، عکس و کاریکا تور (عکس ها سخن میگویند)

سالی نوی

سالی نوی ونه وروزی نوی تان لی پیروز بی !
له گهل جروی گول و چریکه ی پرسوزی به هاری شاد ، دلی به
ره نج خار او مان پره له هیوای ژیا نیکی سر به ست و ئا زاد ،
پره له عشق به ئا زادی و جیهانی به هره مهندی کشتی که ههرچی
دله پری له میهره بانی و شادی و زرگاری له ژانسی
نا به را به ری و نه بوونی ئا زادی .
که رچی ئه مرو ، گول و سه وزه لانی و چرو بی شیلی پیسی
سته مگه ره و زگ هه لگو و ئانی ده ست به تال ژینیکی تالیان
میوانه ، به لام ئیمه ی خولقینه ری دونه ی به ره هم ، ئیمان
خارا و ودلنیاین که روژیک دی یه ککرین و تالا و به دیل که ری
ئا زادی بچیژین و کون بنیژین و گورانی نوی بیژین ، شه و
روژه یه نه وروزی به راستی مان دی ، شه و روژه یه به خا ترجه می
ده لین نه وروزه و پیروز بی !

راگه یاندنی کوتایی دووهه مین کوپوونه وهی گشتی
کانوونی هونه رو نه ده بییاتی کریکاری کوردستان

له روزه کانی هه وه لی ما نگی ره شه مهی نه مسالدا ، دووهه مین
کوپوونه وهی گشتی کانوونی هونه رو نه ده بییاتی کریکاری کوردستان
پیک هات . کوپوونه وه که ما وهی ؟ رژی خایاندو له دانیشته کانی
خویدا هم خالنه ی نایه دستوری خویه وه .
۱) قسه و یاس لسه بهیان نامه و پیره وی نا و خوی کانوون .
۲) لیکولینه وهی راپورتی لیژنه ی نا وهندی و دیار یکردنی و یبازی
کانوون .
۳) هه لپژاردنی لیژنه ی نا وهندی تازه و نه ندا مانی جیگری لیژنه .
له به کهم دانیشتن دا که چگه له نه ندا مانی " کانوون "
ژماره یه که له نووسهران و هونه مه ندان و هونه دوستانی پیشه وه و
شورشگیر وه که میوان به شداری یان تیدا کرده بهیان نامه و پیره وی
نا و خوی " کانوون " له گه لیک رووی جورا و جوره وه قسه و یاسیان لسه
کرا و له روانگی جورا و جوره وه ترانه بهر لیکولینه وه و ره خسه .
به ره مهی قسه و یاسه کان گه لیک ده سه که وتی به نرخ بوون و ئیمه هه ول
ده زهین له داها توویه کی نزیک دا پوخته ی یاسه کان بلاویکه پنه وه .
له کوتایی هم دانیشته دا بهیان نامه و پیره وی نا و خوی کانوون
په مند کرانه وه .

له دانیشتنی دووهم دا ، لیژنه‌ی ناوه‌ندی پیشوو را پورتسی
 خوی پیشکشی کوبوونه‌وی گشتی کرده هم را پورتهش به وردی قسه‌ی
 لسه‌رکرا . کوبوونه‌وه که ساغ بوووه لسه‌ر شه‌وه که : ته‌جوه‌به‌ی
 زیانی همت مانگه‌ی کانوون و هلسوران و هه‌نگاوه‌کانسی شه‌وه
 ماوه‌یه ، لاوازی و کهم و کوری تایبه‌تی یه‌که‌م هه‌نگاویان پیوه
 دیاره وه له هه‌ندیک بابته‌وه ته‌نانه‌ت هه‌ول و تیکوشان لسه‌وش
 که‌متر بووه که له توانادا گونجاوه ، دیاره به له به‌رچا و گرتسی
 شه‌وه هه‌ل و مهرجه‌ی که کانوون تییدا پیک‌ها‌توه و زیاره .

کوبوونه‌وه که ریبارزی داها‌تووی " کانوون"ی به‌م جووه دیاری
 کرد :

شه‌وه‌ی ده‌بی له داها‌توودا زیاتر له پیش‌رووی تی بکوری
 بریتی یه له " پوره‌دان به بزووتنه‌وه‌ی داهیتانی هونه‌ری شه‌وه‌بی
 کریکاری" و " پوره‌دان به رهنه لسه‌ر بنچینه‌ی تیئوری مارکیستی"
 هه‌روه‌ها ده‌بی " کانوون" زیاتر له را‌بوردوو بنا‌سینه‌تری ،
 به‌یاننامه‌ی کانوون (به‌تایبته) بخریته به‌رچاوی نووسهران و
 هونه‌رمه‌ندان و هونه‌ردوستانی پیشروه و شورشگیر . ناوه‌روکی
 به‌یاننامه هه‌رچی زیاتر شی بکریته‌وه بو شه‌وه‌ی به‌تسه‌ و او‌ی
 به‌رینایی مه‌یدانی هلسورانی خوی بنوینی به‌ جوړیک که هه‌رچی
 زیاتر شه‌وه پوره‌یه بترین که مه‌یدانی خو‌واندن و خه‌ملینه‌ی
 شه‌وه‌ب و هونه‌ری پیشک‌ه‌وتوو و شورشگیرانه ته‌نگه‌به‌ر ده‌کاته‌وه .
 له سیه‌مین دانیشتن دا که بو هه‌لبژاردن ته‌رخان کرابوو ،
 کوبوونه‌وه که ته‌زدا مانی لیژنه‌ی ناوه‌ندی و جی‌گره‌کانی هه‌لبژارد .

لیژنه‌ی ناوه‌ندی

کانوونی هونه‌رو شه‌وه‌ببیاتی کریکاری کورستان

دوو قسه له گاهل خوينه راني کريگار

گورکي . و . بلخانوف

له يوڅه همومان دوزانن هر گه ليك شيعري خوي هديه . به هر
را ديهك كه گه ليك گمشه كړو و ترو خاوه ن فهره نك تربى ، به هم مان
را دهن قوولايي نا و هر وكي به هممه شيعري په كاني زياتره . بهم جهره
ده كرى بليين كه هر چينيكى كومه لايه تي خاوه نى شيعري تا يبه ت به
خويه تي و نا و هر وكي تا يبه ت به خوي تيدا نه گونجيني . نه مه شتيكي
سه يرو چيگاى سه رسورمان نيه . چونكو هر چينيكى كومه لايه تي خاوه نى
هلو يستي تا يبه تي خوي ، بوچوونى تا يبه تي خوي دهر به ساره ي
چونيه تي وه زعيه تي مه وجود ، شيش و نازاره كاني خوي ، خوشي —
په كاني خوي ، نا وات و ويستي خوي وبه كورتى وهك و توويانسه
خاوه نى جيهاننى دوزوونى خويه تي . وه نه م جيهانه دوزوونى يسه
به هوى شيعره وه به يان ده كرى . هر بهم بونه وه نه و به هممه
شيعري يانه ي كه چيگاى په سندو ره زامه ندى ي چينيك وه يا تويزيكي
كومه لايه تين ، بوچينيكى توتام وماناى نابى . بونموونه :

له روسياى ولاتى نيمه هه تا هم دوايى يانه ، هموو سامان
وشا نازى په كان ، هموو پله و پايه به رزه كان هر به تنه ها
له به رده ست و دسه لاني شمرا فييه ت نابوو كه چيني دسه لاند دار
بوو . بهم حاله شه وه شمرا فييه ت له م ولاته هر گير خاوه نى هي — زو
دسه لاتيكي به رينى وهك نه و دسه لاته كه شمرا فى هه نديك ولاتسى

شورویایی بوویان ، نه بووه چهند سهده پیش ئیستا - یانی سه
 لریژایی سهده کانی نا وراست - دهره به گه هره به هیز و دسه لاته کان
 (باروونه کان ، دوکه کان ، کینته کان) دسه لاتی پاشایان سه
 رسمی نه ده ناسی . نه وان خویان ههر کان میان نیمچه پادشایه ک بوون
 ولعاکئی بهرینی خویا تدا که چهند مهلبه ندو شاری ده گزته بهر ،
 دستیان دهر ویشته و فرما نره وایی یان ده کرده نه وان له سهر نه و
 بروایه بوون - هره وه که نه مرو تیزاری ئیمهش له سهر نه و بروایه به -
 که " بهخواستی خودا " حوکومت ده کهن * خویان دا وهری و قهزاقه تیان
 ده کرده خویان بهر دست و ره عیته که انیان سزاده دا ، وه به مه یلسی
 خویان له گهل در اوسی کانیا ن شریان ده کرد وه یا ناشت ده بوونه وه
 ده کوی بلیی شهر پیشه یان بووه ، تاقه کاریان بووه ههر چه شنه کار
 و ههلسورانیکی تریان به که سری شانی خویان ده زانی * خاوه ن
 شکوی ده وه مندی ته وه زه لئی شهر خوازی سه ره و شیعیری تایه ت به
 خوی ده خولقاند که ههر ده یتوانی جیگای په سندن و ره زامه نندی
 خویان - وه ته نیا خویان - بی به کی که له م ده سه لات خوازانه که
 پیشتر به بونه ی همتی بزوز و گورانی په کانیه وه نا و بانگیسی
 دهر کرد بووه له به کی که له گورانی په کانیا دا ده لئی : " بایه غسی
 ئینسان په یوه ندی به و زه بره وه هه به که ده ی وه شینی یان لیس
 دهری (۱) " - (هه لیه ت زه بوی شیرو تیر نه که هی مشت) - نه و
 ههر له و شیعه ری دا ده لئی :

" به لای منه وه ، را کردن و به زینی کومه له ئینسان و ره وه له به ر
 ده ستی نه و شهر که رانه ی که ته قله کوت به شوینیا نه وه ، خوشه
 * * * نه خوار دن ، نه خوار دنه وه ، وه نه خوه تن ، هه چکا میان به قه ده ر
 دیتنی نه و له شه کون کون کرا وانه ، له زه ت و خوشیم یسی
 نا گه تن "

که وایه ، ده ی خوینهران ئیوه باشتی ده گن که شیعیریکی له م
 چه شنه ، گورانی په کی له م چه شنه : ته نیا ده یتوانی دهره به گ و

خاوه‌ن شوکان بينيته سه‌ر كه‌يف و خوشي ، بوجووتياران ، بوئو
 "ئينسانانه" كه ناچار بوون " له‌ئاستئو و پهره‌كرانه‌ي كه
 ته‌قله‌كوت به شوينيا نه‌وه‌بوون ، بيه‌زن " هيچ خوشي و تاميكي تيدا
 نپه . نه‌و "ئينسانانه" خاوه‌ني گوداني ي تا بيه‌تي خويان بوون كه
 دياره له‌لای چيني سه‌رووي كومه‌ل ، ته‌نيا همبتي به سووك چا و
 ليكودن ده‌بزويني .

نمونه‌يه‌كي تر: ئوژن ئونگين ، چيروكه‌شيعره‌كه‌ي شاعيرى
 رووسى مان ده‌لكسا ندر يوشكين ، به‌راستي به يه‌كيك له باشتريين
 به‌رهمه‌كاني ده‌زاني . نه‌م چيروكه زورباش نووسراوه و شيعره‌كاني
 زور به‌هيزو پيزن ، به‌لام نه‌و كه‌سه‌ي له‌و چيروكه‌دا ده‌ورى سه‌ره‌كي
 ده‌بينى - قاره‌ماني چيروكه‌كه - خاوه‌ن سامانيكه / ئونگين) . بو
 ئيوه كه خه‌لكيكن پشتتان له ژيركاري كوي گرتهدا چه‌ماوه‌تسه‌وه
 زور ئواره بتوانن خو و ره‌وشتي نه‌و كا براه به‌بيننه‌به‌رچاوتان .
 برونن ! كا براه كه " همست به مان دو بوون ده‌كا " . بي -
 هيو " يه ، ياني كوت و كرمانجي هيچ كاريكي له ده‌ست نايه و له
 تا و داماي خوي نازاني په‌نابو كوي به‌ري . هه‌ر نه‌م هه‌ست به
 داماي و بي هيوايي كردنه ناچاري ده‌كا هه‌ستئ به‌ده‌وري دنيا دا
 بگه‌ري . له‌گه‌ل كچاني تازه بي گه‌بشتوو رابويري ، له سه‌ر ژيني
 خوي گره و بكا و . . . نه‌م چيروكه كاتي خوي زور نيوبانگي ده‌ر كرد و
 ئيستاش نه‌وه‌كه‌سانه‌ي سه‌زيه‌ چينه‌بالده‌سته‌كانن ، به خويندنه‌وه‌ي
 كه‌يف خوش ده‌بن . به‌لام نه‌گه‌ر كه سيك كه به دريژايي هه‌وتوو له
 كارخانه كاري كردوه ، له‌وچاني روژي به‌ك شه‌مه‌ي دا بيه‌وي نه‌م
 كتيبه بخوينيته‌وه ، به سه‌ره‌اتي نه‌م كا برا " بي هيو " يه هيچ
 به دليه‌وه ناووسى . نه‌و كريكاره له ژياني دا گه‌ليك كويره‌وه‌ري
 و مه‌ينه‌تي راسته‌قينه‌ي چه‌شتوه به‌لام نه " همست به وه‌ره‌زي
 په شوي " ده‌كا و نه " بي هيوايي و داماي " هه‌روه‌كه‌ته‌خواه‌ن
 زه‌وي يه بچووكا نه‌ش كه خه‌نابي گه‌وره ساماندار ، ملكا زه‌يان لي

ده ستینی ، له قسه ی زل و شتی پر پیچ و گری ، سه روده روده ر -
 نا که ن . کریکار یکیه له نا و هر و کی هم چیر و که تی نا گا .
 باسی نمونه یه کی تر ده که یین که له خومان نزه بکتره : " روو -
 نا کبیران " ی نیمه زور حز به شیعه ره کانی نکراسوف ده که ن . له
 راستی دا نه و شیعرانه خراپ نین هر چه ند نکراسوف ها و نه سی
 به ره یه کی نه و تو نه بوو . لیره شدا نیوه که به هیزی شان و با هو
 کار ده که ن له گه لیک له شیعه ره کانی نکراسوف نا گن ، وه هم
 تی نه گه بشتنه به هیچ شیوه یه که له به رنه و نه یه که " روونا کبیران "
 له نیوه تی گه بشتو و تروپی گه بشتو و ترن . نه خیر . جیا وازی به که له
 تایه تی یه کانی وه زعیبه تی کومه لایه تی نیوه وه سه رچا وه ده گری ،
 نکراسوف نه غلب باسی نازاری " روونا کبیر " یک ده کا که به ی
 به وه ده با " له ناست گه ل خه تای کرده " . چون به ی به مه بر دوه و
 هم نازاره ی که همستی پی ده کاله کوپوه هاتوه ؟ شتیکی ناسکرایه
 له ما وه ی چه ندین سه ده ی یه که له دوا ی یه که دا ، چینه بالا و
 نا ونجی یه کان - واته فرما ن به ران ، خانه دان و پیا و ما قوولان ،
 رووحانی یه کان و بازارگانان - تاقه کاریان بریتی بووله سه رکوت
 کردنی خه لک ، له ما وه ی چه ندین سه ده ی یه که له دوا ی یه که دا ،
 کوپره وه ری وروژره شی خه لک به زهی نه مانه ی نه بزواند بوو .
 به لام دوا یی به پهره گرتنی فیر بوون که ناکری هوپه کانی لیره
 باس بکه یین ، ژماره یه که له وانه ی وا ویزدا نیکیان هه بوو ، له ناکار
 و کرده وه ی باب و با پیرانی خویان شهر میان ده کرد و نیتز نه یان
 ده توانی نوبالی کومه لگا یه که بگرته همستو که به سه ر خه لک دا
 مله وری کرده . نیتز هم کومه لگا یه به سه رشانیا نه وه قورسا یی
 ده کرد :

نه وانه ی وا غه رقی خوشین

فره ویزانی ته وه زه ل

که وا ده ستیان به خوین سووره . . .

۹
 نهوانه پهيان بهوه بورد كه ژيني خوش و تمهه ليان شه نجام و
 هاوتاي روزره شي و ههژاري خهلكه، وه شهه تازاري ده دان و
 ههر بهم بونه وه خهزيان به و شيعرانه ده كرد كه باسي شه
 تازارانه ده كرد. نهوان كاتيك شه شيعرانه يان ده خوينه ده وه
 هه ستيان بهوه ده كرد كه خهريكن له گهل دوستيكي هوشيار ده رده دل
 ده كهن و كول وكوي تازاري له هله ده ريژن. به لام شهوه ي كريكار،
 شهوه ي روله ي كريكاران، له تاست كام "خهلك" توشي "تاوان"
 بوون و چلون شه "تاوان" شه تان ها توه ته سه شان؟ "خهلك"
 خوتانن. شهوه خوتان له و كه سانهن كه "ژيژچه بوكه" و "زود
 ليكراو" بوون، شهوه ته نها بهر ان بهر به روله كانتان بهر پرسن
 كه داها توويه كي باشتريان بو مسوگه ربكه ن. بهم بونه وه - وه ههر
 بهم بونه وه - په شه شيعرانه ي وا به مجوره ده چنه ناخي دلبي
 روونا كبيرانه وه، بو شهوه زود هه ست بزوين نين. شهوه وهك
 شه روونا كبيرانه نين كه بهر پرسا به تي په كي نهخوا زوا كه وتوه ته
 سه شان يان، وه له ميش و تازاري به شيماني ي روونا كبيسران
 تا گادار نين. وه له بهر شهوه ي خوتان تازاري شه په شيماني به -
 تان په نه گه يشتوه، به بيستني شه شيعرانه ي وا شه تازاره به يان
 ده كهن، حالتان لي نايه ؟

شهوه ده بي شيعري خوتان، گوران ي خوتان، وه بهر شهوه ي
 شاعيرانه ي خوتان هه بي. شهوه ده بي لهم بهر هه ماندها به شوين
 ميش و تازاري خوتان، هيواكاني خوتان و داخوازي په كاني
 خوتانه وه بن.

ههرچي شهوه زياتر له گهل وه زعي خوتان تاشنا ده بن، ههرچي
 شه چاره نووه ي نيستانان زياتر رق و تووره يي شهوه هله ده گرسيني،
 شه هه ست و سوزانه زياتر ده بزوين و ده هاژين هه تاخو ده رخن
 و بهم بونه وه شيعره كانتان به ميزو پيزتر ده بي.
 شهوه ي له شيعري شهوه دا خو ده ردهخا، ههر به ته نها تازار و

بی هیوایی و رهش بینی نی یه . که تی بکن کریکار چی یه ، تسی
 ده گن که کریکار ده توانی چ بی و ده بی چ بی . نم تی گه یشتنه ،
 له گول ناره زایه تی تان له وه زعی نیستا ، هیوای شه و دوار وژه
 بهرینه تان پی ده به خشی که شه و له بهر ده م چینی کریکاری هم مو
 ولاتانی پیشکه و تووی جیها ندایه . وه نم هیوایه له شیعی ری نیوه دا
 ره نگ ده دا ته وه و گورانی یه کانتان وه کسه لای سه رکه و توانسته ی
 زرگاری جیها نی و بهر ا بهری راسته قینه و برایه تی بهر زو و پرله
 خوشه ویستی ، بههیز ده کا .

هتا ده وکاته بگا ، پیشنیارم بو نیوه کاریکه که له ده ستان
 دی : کومه له شیعی ریکی بچووک که باسی وه زعی نیستاتان و تا
 راده یه ک باسی شه رکه کانی داها تووتان ده کا . چهند شیعی ریکی
 نکراسوف ، هود ، هاینه ، معدوزوف ، که باسی چاره نویسی پسر له
 مهینه تی کریکارانی ژن و پیا و ده کا . له مهر ته مه نیک دابن و سه
 به مهر ته وه یه ک بن . به شه موونی خوتان بوتان ده رده که وی که
 شاعیر هفتی بوو کاتیک ها واری ده کرد :

ولگا ! ولگا !

قهت لاقا وی بههارانت

دهشت و دهرو دول پویه پزدا ناگری

به و جفده ی وا

نازارو مهینه تی خه لک

نم ولاته ی داگر توه (۲)

له م شیعی رانه دا نیوه ههروها به وه لای نم پرسیاره ده گن :
 چلون ده کری به داها توویه کی باختر بگه ی ؟ جه م شیعی رانه بانگه
 وازتان ده کهن بو خه با تیکی کولنه ده رانه . خه با تیکی توندوسه خت
 له دزی سه مکاران :

زفد له میژه له ژیرکو تی چاره نویسی دا

دانه ويون ←

زنجيره كان گشت بيسينن له دليرانه ! (۳)

بهلام ده گور بهروونی نه زانن بوجی و له پینا و چ تا مانجیک دا
 خبات ده کون، خباته که تان مانای نابی * بی گومان هه له یه ده گور
 پیمان وابی شيعر ده توانی بیړیکی تا واهمه لاینه به بیان بکسا،
 بهلام شيعر ده توانی ته و بیړه به بیان بکا که ده تان بزوينی بسو
 خبات * هاینه له به شی په که می شيعری "المان" دا هدر شتم
 کاره ی کردوه * دا و له خوینهرانی ده کا که "بیروبا وهری کسون و
 گندهل بخه نه لاهه" * بیروبا وهریک که به لینی ته وه به نینسان نه دا
 له بوی ته وه همدو ستم و بیدادی یه ی که له م جیها نه دا چه شتوو -
 به تی و ژيانیکی تا سمانی قهره بووی بو ده کا ته وه * ته و ده لی ته و
 که سانه ی و بیروبا وهریکی له م چه شنه بیان هه یه :

خهلکائی سا ویلکه و سا کار

به فریوده بن

بو ته وه ی و زیاتر له پیښی

گوی له مست و گوردن که چ بن *

ته نها ده گور خهلک بزائن چلون به سه در ژمنه کانیان دا زال
 بن "عالمی ماله کووت" و اته ژيانی به خته وهر و ژانژا دوسه ریست
 "هه رلیره" له سه زهوی، مهیسه ده بی * له م به هسه شسته
 زه ویننی یه دا ته نیا ته و که سانه ی که کار ده کون ده ژینن و
 بیکاره و ته مبهل جمعاعت، ته وانه ی که که سانه ی تیر
 ده چه وسیننه وه، هه رگیز له و دونه یه دا جیگایان نابی *

ها وریکانم ! من ته مه وی بو تان بلیم

گورانیه ک تازه تریی و بار اوتریی

ته مانه وی له ئیستا وه

له سه زهوی

جیهانی گوره‌یی خوومان

بنیات بنیین

ئمانه‌وی له سه‌رزه‌وی خوشبهخت بژین

به‌خته‌وه‌ر بین

ئمانه‌وی برسی نه‌بین

گه‌رده‌لوولی ته‌مه‌ل رای نه‌مالی و

تالان نه‌کا

به‌ره‌می ده‌ستی خارا و لیها توومان (۴)

کاتیک ئه‌م نه‌زم و نیزامه دامه‌زرا ، ئیتر ئینسانه‌کسان

وه‌کوو گیان له‌به‌رائی درنده پاروو له‌ده‌می یه‌کتر نارفینن .

هه‌مووان ده‌ست له‌نا و ده‌ست ، به‌یه‌که‌وه به‌به‌خته‌وه‌ری هه‌مووان

کارده‌که‌ن . به‌هه‌ری ژیا‌نی سه‌ر ئه‌م زه‌وی یه‌ وه‌رده‌گرن و ئیتر به‌نا

بو ئاسمان نابهن . ئیتر ئه‌وه‌کات هیچ که‌س برسی نابی و بی‌

پیدا وستی یه‌کانی ژیا‌ن ، بو فی‌ربوون و بو سه‌یران دانا مینی .

لیتره گه‌نم تیتر تیر ده‌رووی

بو‌من‌دال و گه‌وره و بچووک

بو هه‌موو که‌س

گولیش و ریحانه‌ش ده‌رووی

جوانی ، له‌زه‌ت

بو‌لکه‌ی شیرین*

به‌لی به‌لی

بو‌لکه‌ی شیرین بو هه‌موو که‌س

که بو‌لکه‌کانمان بۆ بگه‌ن

ئیتر ئاسمانت بو‌چی یه‌

* - له جیاتی وشه‌ی فارسی "خلر" هاتوه

به چوله که و

فريشته کانی بسپڙين

تهه ميه بيري ثم شيعرانه و لهه همان کاتدا بيري بهر و
 بيش بهري بزوتنه وهی کريکاري هاوچهرخ له هه موو و لاثانسي
 خاو هن شارستانيهت دا . کريکاراني ثيمه که نه ندامي سوسيال
 - ديموگراسين ده بي ثم بيره و هرگرن . نه وان بيوستي يان
 نه به قهيسه ره ميه و نه به ناسمان ، نه وان ده بي دياریکه ر
 و خولقينه ري چاره نووسي خويان بن ، وه به وه دست هينانسي
 نازادي بو هه لسووراني خويان ، نيزاميکي نوي دامه زرينسن ؛
 نيزامي سوسيا ليستي .

خوينه ران ! ئيستا بوتان ده رکه وت که کاتيک و تمان هه ر
 چينيکي کومه لايه تي ، نا و هر وکي تايه تي خوي ده کاته نا و اختسي
 شيعره که ي ، مه به ستان جي بوو . نه و شيعره ي هاي نه که له
 سه ره وه خويند تانه وه ، ته نيا گه راي شيعري کريکاري يه ه
 به لام به م حاله شه وه له گه ل نه و به سته يه ي که له گورانسي
 شاعيريکي فيئودال به نمونه هينا مانه وه ، به را وري بکهن .
 يه کيان له فيربووني هه مووان و له به را به ري و به خته وه ري ئينسان
 ئيلهام و هر ده گري و نه وي تر به ديتني له شي " کون کون کراو"
 خوشي له دلي ده گه ري . نايانهم دوو جوړه شيعره ويک ده چين ؟
 کاميان باشتره ، به رزتره ؟

هه لبه ت جه ما و ه ري بيشکه و توو ئيتر ده ميکه که به بيستنسي
 گوراني يه خويند او ي يه کاني ده ره به گايه تي نايه نه سه ر که يه ف .
 به لام ته نيا چيني کريکاره که به رزترين مانا و نا و هر وک دا ده ريژ .
 يته نيو شيعره کاني چونکو و ته نيا چيني کريکاره که نوينده ري
 راسته قينه ي کارو هوش و تي گه يشته .

که و ايه نرخی کاره که ي خوتان بزائن ، وه دست له نا و ده ستسي
 يه ک ، به يه که وه قول له و نه رکه هه لمان که چا و ه ريتان ده کسا .

سر وودی

ژانترناسیونال

دهسکه و تیگی هونره ری
کومونی پارسی

کومونی پاریس ، یه که مین حکومتی کارگه ری جیهان که له
۱۸ مارسه وه هه تا ۲۸ می مه ی سالی ۱۸۷۱ بهر پاپوو ویرای هه مـ
دهسکه وت و ژهمونه کانی بو پرولیتاریا ، دهسکه و تیگی گریندگی
هونهریشی هه بوو : سر وودی ژانترناسیونال .

ژهو سر ووده ده کری بلتین ، به بیان نامه ی دهنگ دلیرانه ی
کریکارانی خه باتکارو شورشگیری کومون بوو ، بو کریکاران و
چه ساره کانی جیهان .

له کونگره ی سالی ۱۸۹۶ ی حیزبی کریکارانی فهرانسه دا ، ژهو
سر ووده ، بووبه مارشی خویشاندانیک که له لایهن ژهم حیزبسه وه
خه لکی بو بانگه واز کرابوو .

ژهو هه بیته تانه ی که له دهره وه ی فهرانسه وه ، بوژهو کونگره -

یه هه تبوون ، سر وودی ژانترناسیونالیان بو ولاتانی تر برردو
به زمانه کانی تر وه ریان گیرا و بلا و کردنه وه ی جیهانی ژهم
سر ووده دهستی پی کرده که تائستاه ، ده کری بلتین ، به هه مـ
زمانه کان وهرگیر تراوه ته وه .

وهرگیر دراوی کوردی ژهم سر ووده له کورستان شورشگیری ش
که وتوه ته سه زاری کریکاران و زه حمه تکیشان و شورشگیرانی

کومونېست .

کاتیک به که مین جار ، سه لای زولائی سروودی کوردی نه ترناسیو .
نال به دهنگی هوندرمندی شورشگېرو بیشمهرگی کومه له هجه سال ی
موفتی * له میتینگې کئی کومه له دا هزستانی سالی ۵۹ (سالی ۸۱)
به رز بوه و ، خوی بانگه وازبکی کریکارانی وشیاروکومونېستی
کورستان بزوکه جاریکی تروبه شیوهی خوی ، هاتنمه میدانی چینی
کریکاری له شورشی میلی دیموکراتیکی کورستاندا راده گه یاند:

ههستن نهی هوزی به شرمه ینه تان

دیلاتی برسېه تی دنیا

له تنووره ی بیرو با وهرمان

قرمژنی تریشقه راسا

تنووره ی ئاخریزه ههستن

با هلی پیچین دهوره ی کون

رابین و ژیره و ژور که مین جیهان

ئیمه ی "هیج" بین به "گشت" نهی کویلان

ئاخرین شه ره ، شه ری سه رومال ،

بایه کگرتوو بین هه فالان !

به نه ترناسیونال ،

رزگار ده بی ئینسان !

دهسه لاتدار رزگارمان ناکه ن

نه شا نه شیخ نه ئاسمان

با خو مان بو رزگاری رابین

* - هاوری جه مال له هاوینی سالی ۶۰ دا (روزی ۲۸ ی پووشپهر)
له شه ریک دا له نیو شاری مهاباد که وت به رگولله ی به کریگراوا -
نی جههل و سه رمایه و گیانی به خت کرد .

ئەي خېلى بەرھەم ھېنەران

رزگاري گشتي بق و رەھا کەين

گيان لە بەندو مال لە قالان

خومان ئاگر خوش کەين و بکوئين

بەگەرما و گەرمي ئاسن مان

ئاخرين شەرە شەزى سەر و مال

بايەگەر تووبين ھە قالان !

بە ئەترنا سونال

رزگار دەبي ئينسان !

ئيمەين کريکاران و ھەرزيران

کومەلي مەزنى زەحمەتکيش

ھەر بە ئيمە دەبزي جيهان

تاكەي بوتە ھەزەلي خوين - زبتر !

بەلام ئەمرو و سبەي ئەي ھە قالان

ھەرکە ھوتان قەل و دالان

ھەتاوي گەش ھەتا ھەتايە

تيشک داويزي بو ئينسان

ئاخرين شەرە شەزى سەر و مال

بايەگەر تووبين ھە قالان !

بە ئەترنا سونال

رزگار دەبي ئينسان !

بەم جوړه کريکارانی کورستان ، بە ھوي ئەم سرودە شەوہ ،

دەتوانن جاريکی تر و بەزمانی خويان لە رەنج و ئامانجی خويان

و ھاوچينه کانيان لە سەراسەری جيهان بدوين .

ليرە دا جيگای خويەتی يادیک لە شاعیری ئەم سرودە " ئوژن

پۆتیه " کە خوی کريکار يکی کومونيست و بەکتيک لە رابەرانی

حکومتی کارگهري کومونی پاریس بووه بکهین .
 ۲۵ سال پاش مەرگی " تۆزن پۆتیه " لنین سه بارهت به و نووسی:
 " ۸۲ ی نوژا مبری سالی رابوردوو (سالی ۱۹۱۲) بیست و پینج
 سال به سه مەرگی کریکار - شاعیری فه رانسه یی ، " تۆزن پۆتیه "
 دانهری سروودی به نیو بانگی پرولیتاریا - نه نترناسیونال -
 دا تیپه ژ بوو .
 ههستن تهی هوزی بهش مهینه تان

ئهم سرووده به هه موو زمانه ئوروپایی بهکان و ههروهه ها
 زماننی ولاتانی تریش وه رگیردرا وه ته وه .
 هه ر کریکار یکی وشیاره له هه ر ولاتیک بی، چاره نووس بو
 هه رکویی نره دایی ، هه ر چه ندهش خوی به غه ریب وه بهسته زمان
 بزانی، یاروناسراویکی نه بی و به ریوهی ولاتی خوی بووبی .
 به نه غه می ئاشنای سروودی نه نترناسیونال ده توانق خوی
 وه کسوو ئاشنا و خویی و ها ورتی کریکاران ببینیته وه .
 کریکارانی هه موو ولاتانی جیهان شیعری به هیژو جهنگا وه -
 رانهی ئه و سروودهی خویان وه رگرتوه و کردوو یانه ته سروودی
 جیهانی پرولیتاریا .

بۆیه ئیستا که کریکارانی سه راسه ری جیهان ، یادی
 " تۆزن پۆتیه " به ژیز ده گرن .
 ها و سه ری " تۆزن پۆتیه " و کچه که ی هیشتا _____
 وه ژبانیکی هه ژاران هه یان هه یه ، وه ک چون شاعیر _____
 نه نترناسیونال خوی هه میسه هه ژاران ده ژیا .
 " تۆزن " روژی ۴ ی ئوکتوبری سالی ۱۸۱۶ له پاریس _____
 دایک بوو . چوارده ساله بوو که یه که مین سروودی به نساوی
 " بژی ئازادی " دانا . له سالی ۱۸۴۸ دا، " تۆزن به کیک _____
 بهنگا وه رانی نیو باریکاد هکان بووه ، له شه ری گه ره و گرانی
 کریکاران دا له نژی بووژوازی .

"ئوژن" له كوشى خيزانئىكى ههژارداله دايا، بېيو، هممو و
 عومريشى ههژارو كريكارمايهوه. بژيوى گوزه رانى سه رتا له
 له ريگاي كاري بهسته بهندى يهوه و باشانىش كاري نهخش
 ليدان له پارچه و قوماش دابين ده كرد. پاش سالى ۱۸۵۰ ه
 "ئوژن پوتيه" به سرووده جهنگاوه رانه كانى له بينساو
 بانگهواز كردنى پروليتاريا دا بويه كگرتن زياترين كارن
 كرده سه رزيانى سياسى كومه لى فه رانسه هوه له دژى بورژوازى
 و ده ولتى بورژوايى نه و و لاته خه باتى كرد.
 سه رده مى كومون (سالى ۱۸۷۱ ه) "پوتيه" يه كيك بوو له
 نوينه ره ههلبزيردراوه كانى كومون، كه له سه رجه مى ۳۶۰۰
 ره ئى ۳۳۵۲ ره ئى هينا بوه وه. نه و له هممو مه يدانه كانى
 خه باتى كومون - نه م به كه مين ده ولتى كارگه رى يه - دا ه
 هه لسووراو بوو.
 تيكشكانى كومون پوتيه ي ناچار كرد كه به ره و ئينگلستان و
 پاشانىش به ره و نه مريكا ده رباز بق.
 سرووده به نيو بانگه كه ي نه نترناسيونالى، له مانگى
 ژوئهنى سالى ۱۸۷۱ دا و ده كرى بلين له سبه ينوى تيكشكانى
 خويندوى كومون، له ئاخرى مانگى نه ياردا، دانا وه.
 كومون تيكشكا بوو ه به لام نه نترناسيونال "مى" پوتيه ه
 كه ئيده وه. ئا مانجه كانى كومونى به سه راسه رى جيه ا ندا بلاوكرده وه
 ئيستاكه ش له همموكات زيندووتره.
 له سالى ۱۸۷۶ دا، پوتيه، كاتيك له نه مريكا ته بعيد بوو ه
 عيرتكي دانا به ناوى "له كريكارانى نه مريكا وه بـ
 كريكارانى فه رانسه" له و شيعره دا، پوتيه ه ژيستان و
 گوزه رانى كريكارانى له ژيركووت و به ندى سه رمايه دارى دا و
 ههژارى يان و كويره وه رى يان و چه وسانه وه يان و له گه ل
 نه وه ش دا با وه ژى پته ويان به سه ركه وتنى دواژوژينسى
 ئا مانجه كانى نى خستوه ته پيش چا و.

۹ سال زیاتوبه سفر تیکشکانی کومون نا تیپه نه بیوو
 که پوتیه هاتهوه بو فهرانسه و دهس بهجی بیویه نه دنا مسی
 حیزبی کریکارانی فهرانسه .
 بهرگی یه که می شیعه کانی له سالی ۱۸۸۴ دا و بهرگی
 دووه می به نیوی " سروده شو شگیره کان " له سالی ۱۸۸۷ دا
 بلا و کرایه وه .
 هندی که هونرا وه کانی هم کارگر - شاعیره ش پسا ش
 مهرگی له چاپ دران .
 " روزی ۸۱ نو فامبری سالی ۱۸۸۷ ، کریکارانی پاریس ،
 تهرمی " شوژن پوتیه " یان به مهراسمیکی غبیره مهزه بی هاتا
 گورستانی " پیرلاشیز " تهو شوینه ی که کوموناره قاره مانسه -
 کانی لی شیعدام کراوه بهری کرد . پولیسی فهرانسه هیرشبی
 کرده سه رتهو خه لکه و ته قه لای دا که نالای سووریان لسه
 له دست دهرینی . وه لای بهرزی که ران سه لای بهرزی " بنسزی
 پوتیه " بوو .
 " پوتیه " به هزاری مرد . به لام یادگار یک که له پسا ش
 خوی به جیی هیستوه به راستی نه مرتین خولقا وی ده ستسی
 به شهره . تهو شاعیره جهنگا وهره ، یه کیک بووله گوره ترین
 هونره انی موره ووج* له سه رده میک دا که یه که مین سروده کانی
 ده هونیه وه ژماره ی کریکارانی سوسیا لیست له ده یان کسه س
 تیپه نه ده بیوو . به لام نه مرؤ ، سرودی میژووی شوژن پوتیه ،
 له سه ر زاری کوملانی ملیونی چینی کریکاره .
 دانهری تا وازی سرودی نه نترناسیونا لیست کارگر یکی دارتسا ش
 بوو به ناوی " پی یه ده گیته "

* - لینین لیوه دا وشه ی هونره - موره ووج به کار دینی
 واته ته و کسه ی که به هونرا وه بیروبا وهر تهر و یج ده کا

۱۱
 شه ش مانگيك بوو كه " سروده شورشگيره كان "ى " پوتيه " بلاو
 ببو هوه كه به دهستی كارگره ريكي دارتاشي چل ساله ي خه لكسى
 "ليل" شيمالى فزانسه بهناوى " پى يهرده گيته " گه يشت. " پى يهر "
 كوريكى موسيقاي بهرپوه ده برد. بهمينينى شه سروده هوس بهجى
 كه وته سهروكارى شاههنگ دانان له سهري هوه پاش چند شه ويك ،
 له بهره به بيانيك دا كه اتيك گزنگي هه تا و له روزه لانه وه دياره ي -
 ده دا دانانى شه شاههنگه گه يانده شه نجام كه باشان شه ونى و
 بانگه بهرزه ي ده ركرد .

شايانى باسه كه شه سروده ده ميك ساله له لايهن " ابوالقاسمى
 لاهوتى " شاعيرى شورشگيرى ئيرانى يه وه كراوه به فارسى و
 كه وته سه زارى روونا كئيران و شورشگيرانى كومونىست . بهلام
 له ناميلكه يه كى فارسى كومه له دا (پاشكوى خه بهرنامه ي ژماره ۱۷۸
 بهناوى " هنرانقلاب " كه له ۲۷ ي شه فزهندي ۶۱ - ۱۸ ي مارس ي
 ۸۳ - دا ده رچووه) تراوته بهر رهخه وله بهر كه م و كورى يه كى
 زور كه شه وهرگير تراوه فارسى يه بوويه تى ، وهرگير تراويكسى
 ديكه ي فارسى له لايهن ريبوار هوه (كه شه سروده ي به كورد يه
 وهرگير اوه) پيشنيار كرابوو كه بخريته بهر نه زهري گشتي . له
 تاكام دا پاش چند مانگيك ده قى ته واو بووى فارسى شه و
 سروده شها ته بوون و له بهشى فارسى هه ر شه گو قاره دا ده تواستى
 بيخويننه وه .

ريوار ۲۸ / ۱۰ / ۶۴

چند دیمه نیک له هونەر

له کوردستانی شورشگیردا

به یادی نه وروزی ۵۹ له

هەر که بآل و برۆای کومه لانی تامه زۆی ئازادی دالی زالی
حکومهتی شای له ئاسمانی دمه لانداریهتی ئیران کیشایه خواره
هەر که یه کهم تیشکی به هاری ئازادی شهوی چری روژ کرده وه
مهلی هونهریش دهستی کرده بآله تهیی و چریکه وسۆز و بالی بو
پهروازی به هاری تهیار کرد .

گهرچی شیشهی عومری دپوی دزیوی دیکتا توریهتی بورزوازی هیشتا
نهشکا بوو ، بهلام هەر شهوهندهی که نرزی بردبوو ، بهس بوو بو
شهوهی که ههست و هوشی جهماوهری را پهزیو دهست به گهشه کردن
بکا . به تایبته له کوردستانی شورشگیر ، کومه لانی ستم مدیده
له دهوری ئالای دیموکراسی شورشگیر کوبوونه وه و ههستیان به
روژ بوونه وه و بوئی خوشی ئازادی کرد .

لیره دا چند دیمه نیک* له هونەر له کوردستانی شورشگیردا
دهخهینه بهرچاو که له سه ره تای ئازادبوونه وهی شاره کانی
کوردستانه وه - پایزی ۵۸ - له شاری سنه سه ری هه ل دا و له
دا وینی بزووتنه وهی مانگرتنی شکوداری خه لکی شاری سنه
پهروه رده بوو و له نه وروزی سالی ۵۹ دا گه شهی کردو هه تا شهزی

۲۴ روزه‌ی به‌ماری ۵۹ و داگیر کرانه‌وه‌تی شاری سنه به‌رده‌وام بوو.
 هر له سهره‌تای نازاد بوونه‌وه‌ی شاری سنه‌وه هونر هله
 جه‌ما‌وه‌ریی ترین شیوه‌ی خوئی دا - واته موسیقا و شیعر و سرود
 سهری ههل داوه نه‌واریک له لاین " تپیی موسیقای هانا " وه‌به
 نوازئی هاوژی نه‌جمه‌ی غولامی ه شکوو شادی به‌کوبونه‌وه‌کسان
 ده‌بخشی .

باهموو جوو تیارو پالو ره‌نجیهران
 یه‌ک‌گرن تا ده‌بنه هیزو پشتیوان

له داوینی بزوتنه‌وه‌ی پرخروش و جه‌ما‌وه‌ریی مانگرتن دا ه که
 جیلوه‌یه‌ک بوو له ده‌سه‌لانداری تی جه‌ما‌وه‌رو نازادی و دیموکراسی -
 یه‌کی به‌رین بالی به‌سهر شاردن راکیشا بووه‌هونر له مه‌یدانی
 جوربه‌جور دا گه‌شه‌ی کردو به‌ره‌ی گرت .

له سهره‌تاوه پیشانگای وینه‌و پوستر له سالونی ئوستان‌داری
 له فزایه‌ک دا که سرودو شیعر و شورش‌گیرانه له تریبون‌سی
 بالکونی ئوستان‌داری یه‌وه بو هزاران کهس له خه‌لکی به‌شدار
 له مانگرتن دا بلا وده‌بووه‌وه ه زاخاوی چاو و هست و بیسری
 جه‌ما‌وه‌ری ه تماشا‌گه‌ریبوو .

فیلمی جوربه‌جور له سالونه‌کانی شاردا ه سه‌بارت به‌خه‌باتی
 شورش‌گیرانه‌ی کریکاران له شورشه‌کانی ۱۹۰۵ و ۱۹۱۲ ی رووسی
 نیشان ده‌نرا . فیلمیک له بزوتنه‌وه‌ی جه‌ما‌وه‌ری هزاران کهسی
 ری کردنی خه‌لکی شاری سنه‌به‌ره‌وه مه‌ریوان (که‌به‌پشتیوانی له

* ده‌لیین : "چند دیمه‌نیک" ه چونکو له ده‌ریای شورشی
 کورستاندا گه‌لیک مرواری هونر دره‌وشانه‌وه که لیسه‌دا
 مه‌جالی شه‌مان نیه هم‌مووی بخه‌ینه به‌رچاوی خوینه‌ران .
 به هیواین به یارمه‌تی خوٚتان ه له ژماره‌کانی داها‌توودا
 سه‌ر له دیمه‌نه‌کانی تریش ههل بینینه‌وه .

کوجی میژوویی خه لکی شاری مہریوان ہوہ بہم بہستی ٹسازادی
 زیندانیاںی سیاسی و پیش گرتن بہ داگیر کرانی شاری مہریوان لہ
 ہا وینی سالی ۵۸ دا رووی دابوو) لہ سالونی ٹوستانداری ولہ
 چہند شوینی کوبوونہوی گشتی ولہ زور بہی گہرہ کہ کانی شہار
 نیشان درا .

ٹہ وفیلمہ ہ بہ ہول و ہونہری ہاوری ہونہر مند کساک
 کہ مال ی رہیمیان * خولقا بوو .

شانوگہریش لہ و تازادی بہ دا گشہی خوی کرد .

بیجگہ لہ و شانویانہی کہ ہونہر مندانی شاری سنہ دہیسان
 ہینایہ سہر شانو . تیپیکی شانوگہری ٹاماتوریش لہ مہریوان
 شانوگہری یہ کی سہ بارہت بہ راوہستانی دلیرانہی ۹ کہ س کہ لہ
 ہیرشی یہ کہ می جمہووری ٹسلا می دا لہ پادگانی مہریوان تیرباران
 کران ہینایہ سہر شانو کہ لہ شاری سنہش کہ وتہ بہر پیشوازی گہرم
 و گوری جہ ماوہری تہ ماشا گہر .

تربوونی بالکونی ٹوستانداری لہ نیوان سوخہنرانسی و
 گوزارشی رابہران و نوینہرانی خہلک دا ہ بہر دہوام سررود و
 شیعرو گورانی شور شگیرانہی بلا و دہ کردہوہ . تیپی موسیقای
 ہانا بہ پارمہتی کوری لاوان ۔ کہ لہ قوتابیانہی کچ و کور پیک
 دہات ۔ سرودی پیشکش دہ کرد .

بیجگہ لہ وانہش ہ ہونہر مندانیک لہ نیو جہ ماوہرہوہ دہاتن
 و شیعرو سرودیان پیشکش دہ کرد . لہ وانہ کچیکی تہازہ لاو
 سرودی دہویند کہ نم سرودہی گہلیک پیشوازی لی کرا .
 خیرابین تی بکوشین ہ روژ روژ ی ٹیمہیہ ہ

* ۔ ہاوری کہ مال ی رہیمیان ہ پاشان لہ سالی ۶۱ دا بہدہستی
 جینایہ تکارانی سہر کوتگہرہی جمہووری ٹسلا می تیرباران کرا .
 یادی بہرز و بہریزہ .

ولات چاوه‌ری شورشی نیمه‌یه

جه‌ما وهری ده‌یان هزارکسی خه‌لکی شاری سنده که له‌زیربارینی
به‌فردا به‌چتری ره‌نگا و ره‌نگه‌وه ته‌ما شاگه‌رو گوینگری به‌رنامه -
کان بوون و نیمه‌نیکی شکودار بوو .

کاتی شه‌وه بوو که شه‌وهول وه‌لدانه هونه‌ری یانه و به‌ک
بگره‌وه و به‌ریکخرا و بوون تین و ته‌وژمی خویان زیاتر بکه‌ن .

به‌و بونه‌وه و له‌تیپی موسیقای هانا و تیپی شانوی شـارو
شاعیران و کهسانی هونه‌رمندی تر و کوریک له‌داوینـسی
بزووتنه‌وه‌ی جه‌ما وهری و شورشگیرانه‌ی مانگرتن دا پیی گرت :

" کورّی گه‌شه‌پیدانی هونه‌رو فهره‌نگی کورد" له‌ومانگرتنـده‌دا
پیک‌هات .

شه‌و کورّه که له‌تیپه هونه‌ری به‌کان و شاعیران و هونه‌رمه -
ندانن دیکه پیک‌هات بوو و به‌شپه‌یه‌کی دیموکراتیک و ویرای
پاراستنی سه‌ریه‌خویی تیپه‌کان و هونه‌رمندان هه‌یته‌تیکـسی
مه‌رکه‌زی بو‌خوی هه‌لیژاردو به‌جه‌ما وهری مانگرتووی ناساند -
ئامانجه‌کانی خوی بو‌گه‌شه‌دان به‌هونه‌ری شورشگیرانه‌وبه‌ره‌دان
به‌نازادی و ئامانجه‌به‌رزه ئینسانی به‌کانی هونه‌ری
شورشگیر راگه‌یاند * .

شه‌و کوره له‌گه‌ل هونه‌رمندانن شاره‌کاتی تری کوردستان و
سه‌راسه‌ری ئیران چند کوریک که له‌مه‌بادو سه‌قزو مه‌ریوان
پیک‌هات بوون و به‌یوه‌ندی ده‌گرت و بو‌ها و کاری و یه‌کگرتن
بانگه‌وازی ده‌کردن . به‌به‌ست شه‌وه بوو که مه‌یدانی شه‌وه و

* - چند کهس له‌ئهدامانی شه‌و کوره پاشان له‌سه‌نگه‌ره‌کانسی
شورشی کوردستان دا گیانیان به‌خت کرد . لیره‌دا به‌جی یه‌یادی
ها وری بیهرووژی شه‌رده‌لان به‌ریز بگرین .

تیکوشانه بهره و ته‌واوی کوردستان و ته‌نانه‌تسه‌راسه‌ری ئیرانیس
 به‌رین بیتوه .

نه‌وروزی‌سالی ۵۹ ، شاری‌سنه ، میوانداری‌هه‌زاران میوانسی
 نه‌وروزی - له سه‌راسه‌ری ئیرانه‌وه - بوو که بو دیدار لسه
 کوردستانی شورشگیرو ناشنا بوون له گهل ناوه‌روکی دیموکراتیک و
 شورشگیرانه‌ی ئهم بزوتنه‌وه‌یه ، ده‌هاتن .

" کور ۰۰۰ " ده‌وری‌خوی ده‌گیرا و به‌نیشان دانی شانوگه‌ری و
 فیلم و بیشانگای عه‌کس و نه‌قاشی له شوینه‌عمومی یه‌کسان و
 شاهه‌نگیکی هونه‌ری له شیعوو سروود ، له تاقه‌سینه‌مای‌شارکه
 به‌ده‌ستی به‌کریگیراوانی رژیم‌پیشوو نه‌سوتابوو به‌ش‌به‌حالی
 خوی میوانداری له میوانانی نه‌وروزی ده‌کرد .

له‌و شاهه‌نگه‌دا - که زیاترله‌حه‌وتوو یه‌که‌به‌رده‌وام بوو - شیعی
 شورشگیرانه سه‌بارته‌به‌شورشی کوردستان و یادی فیداکاری
 هاوری یانیک که له ریگای یارمه‌تی دان به‌خه‌لکی تورکمن سه‌حرا
 دا گیانیان به‌خت کردبوو ، هه‌روه‌ها سه‌بارته‌به‌بزوتنه‌وه‌ی لسه
 خوین شه‌لال بووی تورکمن سه‌حرا پیشکه‌ش ده‌کرا .

هونه‌رمه‌ندانی تورکمن و قه‌شقایی به‌ده‌عه‌وتی " کور ۰۰۰ " له‌و
 شاهه‌نگه‌دا به‌شداری یان کردبوو به‌ئاوازو موسیقای تورکمنی
 و قه‌شقایی شاهه‌نگه‌که‌یان ده‌رازانده‌وه .

کوری موسیقای هانا که خوی شه‌ندا میکی کوری گه‌شه‌پیدانسی
 هونه‌رو فه‌ره‌نگی کورد بوو ده‌وریکی سه‌ره‌کی له‌و شاهه‌نگه‌دا گیرا .
 هاوری یان نه‌جمه‌ی غولامی و غولامه‌لی ئاته‌شی (کالنی) بسه
 پیشکه‌ش کردنی سروودی شورشگیرانه ، له‌و شاهه‌نگه‌دا به‌شداری یه -
 کی ته‌واویان کرد . سروودی کاک فوئاده که پاشان که‌وته‌سه‌رزاری
 گه‌وره‌و بچوو که له سه‌راسه‌ری کوردستان ، یه‌که‌م جار لسه

شاهه‌نگه‌دا پیشکه‌ش کرا :
 فوئاد روله‌ی ئاگرو خوین

تۆوی شورش له هه‌موو شوین

هونه‌رمه‌ندانى شارى سنه له كوریکى به‌رىنى دیکه‌ش دا بیه
 ئورکستری گه‌وره موسیقای کاووکى یان پيشکەش کرد .
 " کور ... " بو راگه‌یاندنى به‌رىنى ئامانجه‌کانى و بوگه‌شه‌دان
 به هونه‌رى شورشگيرانه له کورستان بلا و کردنه‌وه‌ی گوڤاریکی
 نابوه ده‌ستوورى خوی .
 گوڤارى هه‌رگیز دهرنه‌ها تووی " گه‌شه " ئورگانی کۆری گه‌شه -
 پیدانی هونه‌روفه‌ره‌نگی کورده، په‌که‌مین ژماره‌ی له‌مانگی خاکه‌لیه‌وه‌ی
 سالی ۵۹ دا له لایهن " کور ... " هوه ئاماده‌کرا و به‌خته‌تیکی جوان
 تاپ کرا و به گه‌لیک ته‌رح و بوستر رازابه‌وه و ئاماده‌ی چاپ
 بوو که هیز مه‌رگوتگه‌ره‌کانی جمهورى ئیسلامی گه‌یشتنه‌ده‌روازه‌ی شارى
 سنه . ئه‌ندامانى کۆر، و هه‌موو توانای خویان نایه بیناوی گه‌شه‌دان
 به‌بزووتنه‌وه‌ی جه‌ما وه‌رى و موقاوه‌مه‌تى شورشگيرانه‌ی شار و به
 بوئەى ده‌سپیکرانی شه‌ری نا و شار هوه نه‌یان توانی کۆریه‌ی " گه‌شه "
 په‌روه‌رده‌که‌ن، به‌وه‌ جوړه " گه‌شه " ش بوو به په‌کیک له قوربانیا نسی
 بینا و ئازادی و شورش .
 به‌لام سه‌رووده‌کان و شه‌ره‌کان له بنکه‌کان و سه‌نگه‌ره‌کانسی
 شاردا، ده‌وری شورشگيرانه‌ی خویان ده‌گه‌ژا و هه‌تا دا گیرکرانه‌وه‌ی
 شار له کوتایی مانگی گولان دا ، بانگه‌وازی هونه‌رى شورشگير له
 شار نه ده‌برایه‌وه .
 هاوری یانی ته‌و کوره له جه‌نگه‌ی شه‌ردا . وه‌کوو پيشمه‌رگه
 جه‌نگین و وه‌کو هونه‌رمه‌ندیش له مه‌راسمی ریز گرتن لسه
 گیانه‌بختکردوان، که له ماله‌کان دا وله‌ژیر ئاگری توپ و خومپاره دا
 ده‌گیرا به‌شداری یان ده‌کرد و به سه‌روودی گه‌ش و هانده‌ره شکوی
 زیاتریان به‌وه مه‌راسمانه ده‌به‌خشی .
 گه‌لیک له ئه‌ندامانى ته‌و کوره ، ئیستا له‌کانوونی هونه‌رى

کارگهري کورستان دان و دهسکوتی شه و سهرده مهی گهشان سهوهی
 هونه ره وهکوو تهجره بهیه کی پر بایه خ بو بوخت و پاراوترکردنی
 هونه ری شورشگیرانه به دهسته وه گیراو هونه ری شورشگیر لسه
 ریبازی گهسه کرنی خوی و بانگه وازی نازادی و دیموکراسی دا لسه
 چه م و خه ماتی شورشگیرانه ی کریکاران و زهحه تهکیشانسی
 کورستاندا گه لیک دیمه نی شکوداری خولقاندو بالای کردوئیستاش
 ورده ورده خه ریکه وهکوو هونه ری کارگه ری کورستان گهسه دهکاو
 دهه ملی .

ریبوار ۲۳ / ۱۱ / ۱۳۶۴

هونه ری کریکاری، هونه ری چینی کریکاری هه رده م نا رازی به؛
 چینیک که به حوکی جی و شوینی عهینی و کومه لایه تی خوی لسه
 کومه لدا هه رده م له دژی سته م و چه وسانه وه بی ما فی و مهینه ت
 و کوله مه رکی ما ددی و مه عه وهی کومه لی سه رما یه داری خه بات
 ده کا . شه هونه ره له هه مان کات دا ره نگدانه وهی نا مانج و
 شاره ووی شازادیه خوارانه ی شینسانی بی بهش و ده س ته نگ ،
 ژناسی سته مکیش ، میلیله تانی زورلیکرا و وهه موو شه و شینسانه
 به شه ره فانه یه که رزگار بوون له شه للاق و کۆت و به نه د، رزگار
 بوون له کۆیله تی و هه لاواردن، رزگار بوون له تاریکی و سه
 سووک ته ما شا کردن به ما فی مسوکه رونا مانجی به رزی خویسان
 ده زانن .

به شیک له به یانامه ...

شانوگه رما

ياخى له سته م

د کور زور ساد ميه

پهرد ميهک شانوکه د هکابه دوو په شهوه

(به شى پيشه و پاشه وه)

شانو فيکسه

پياويکي زه حمه تکيش و پياويکي پيشمرگه روهروى يهک

لا لته ماشاچى دانىشتوون . کچيکي پيشمرگه له

بهرهوى شانوروى له جماعت پاش موسيقا د مس د هکا

به قسه کردن

کچ - (نيشاره به پياوه زه حمه تکيشه که)

تهوه بايمه

واى مهروانن

- واله سه رخو

دانىشتهوه - ه

تاويک پيشتر

- گاله و بخور -

شهوت : به قز کيشته که م !

بیجا ئەکە ی!

ئە ی کۆ دەروژووریک بکا؟!

ئە ی کۆ کاری گەورسەرتە نووریک بکا؟!

ههزاره باهم ههزاره

ههزاریکی سته مکاره!

کچ فیکس دەبی

شانوله فیکس دیتە دەر

بیاو - کاکه میرزا

وه لالا بیللا

ئەم کچە ی من شیتە شیتە

نابی ، بو پیشمەرگه نابیی!

پیشمەرگه - چون دلت دئی؟

کچیکی وا

وت و وریا

دلسۆز ئازا

چۆن دلت دینتی واده لئی؟!

بیاو - ئاها بایم! دەبا پیشتر بێم زانیبا ،

له میژە قسە ی بو دە کەن

ئیس تاش به چوار قسە ی ئاوا

کچەم تان لئی یاخی کردۆم

ئابزووی ههزار سالتان بێردووم

پیشمەرگه - نه ، مامه گیان!

کچ له ستهم یاخی بووه

تووژمش مەبه!

وامن دەژۆم

ئەوه خۆت و [ئیشاره به کچ]

ئەوهش مینا

قسه‌ی خوتی له گهل بکه !

پیشمرگه دهر واک کچ له فیکس دیتهدهر ده چیته جیگای

پیشمرگه داد نه‌نیشی .

پیاو - بروینه‌وه !

کچ - تو بچووه

منیش له گهل هاوری کانم

بوجه‌وله و سهردان دیمه‌وه

پیاو - به تووره‌یی نابیته‌وه ؟ !

کچ - به ئارامی بهلام مه‌حکم خومن نهم وت نابیمه‌وه !

وتم ، پاشان له گهل هاوریگان دینه‌وه

سهرتان ده‌ده‌ین

قسه‌و باستان له گهل ده‌ک‌ه‌ین

پیاو - قسه‌ک‌ی دهری و به تووره‌یی بیجا نه‌ک‌ه‌ی !

ههر لیره‌وه هه‌تا نه‌وی

ههر به‌قتر رات ده‌کیشم و

وه‌کو بزن ده‌ت ده‌مه‌به‌ر

هه‌تا نیو دی !

کچ - باوه‌ی هزار ،

تووره‌یی هیچ نابیته‌وه ؟

بو دوو ئینسان ،

قسه‌ی حیسابی - بی گومان - هه‌مووشتر روون ده‌کاته‌وه

پیاو - نه‌و زمانه‌ی نریژه‌ت ده‌بیرم ! شوق له‌به‌هشت راهاتوه !

ههل ده‌ستی لیبی بدا

کچ - به توندی ده‌ستی ده‌گری باوه‌ی هزار ،

نه‌من پیشمرگ‌ی کومه‌لهم

خوت‌ده‌زانی

تی هه لچوون له بېشمه رگه په کی کومه له ناسان نیه!
 پیاو - سارد ده بېته ووه ده که بېته فریودان
 کراسی جوانت بو ده کرم!
 له هه پارچه په که بته ووی!
 ده ت نیرمه شار!
 بېته ده خوینم!
 مه گرتو نه وانته ناوی؟!

کچ - نه باوه گیان!
 من ریگام دوزیوه ته وه
 بو ده ریاز بوون ده ریاز کردن
 نه که هه رخوم بو گشت بهش مهینه تیکی وریسا -
 ریاز و خو رزگار کردن
 پیاو - رزگار کردن؟ له چی؟ له من؟
 کچ - له کویره وه ری ، دامای و

له روز ره شی ژینی توومن .
 پیاو - ده که بېته پاران هوه له وساره تو هاتووی "مینا"
 دایکت ده گری به شوینت دا
 بهسته زمانه زور نه خوشه
 دهی وت بریا

جاریکی ترمینام دیبا!
 کچ - دم بینتی هدهی بینم ، باوه!
 چاوه روانمان بن ، هه ربینا
 ریمان که وته وه نهو ناوه
 پیاو - به تووره یی یه وه تمشا ، تمشا!
 بسته بالا ،

هسته یالا!

کچ - به تووره یی بو کوی؟

پیاو - به تووره سی بومال!

کج - به تووره سی و تهوس بو ژینی تال؟

بو ئه و ژینه پر مدینه تهی

شمیی هزار تییدا کوژرا؟

شانو فیکر

پهرده لاده چی شانوی پشته وه سنی پیاوژنیک، شهمی، میردی

شهمی، برای میرد، ناموزای میرد؛ براو ناموزا جاشسن و

چه کداره. برا چه قویهک له پشتی ژنه رود هکا. ژن دفرزیکینی

ناموزاش چه قویهک له سینگی ددها. میرد دلی نایه!

برا - به میرده که دهی دهی خیرا!

ناموزا - لییده! دهنه،

هدردوو کمان شاهیدی دده دین.

هدرتو کوشتووته به تنها!

برا - ژنی تویه. من برام و ئه و ناموزا.

میرد - دلّم نایه!

عهی داد هدلم نایه وللا!

برا - چه قو خوبناوی به کهی دهنیته ژیرر چه ناکهی

نه گهر نه جعلت نه هاتوه

لییده یا لالا

میرد چه قویهک له رانی ژن که بیهوش بووه ددها و دهنکی ژنه

دهرنایه هم خوی هاوار دهکا

ژای رولهرو! ره نجه رو خوم!

پهرد هی پشتهوه ده کسریتهوه

تابلوی سپای پاسدارانی سمردهشت ، پاسداریک به میزمری مهلاوه
له گهل ثهرتهشی بهک له سمر دوو سه ندلی وله پشت میسزیک
دانیشتوون نأرمی جمهوری ئیسلامی به دیواره وه . برا و قاموزا

به چه گه وه . میرد بی چهک به کزی
برا - براده ران

ئه ؟ برابرم ژنیکی بوو

ژنیکی بوو

فاسید بوو قوربان فاسید بوو

ئیشاره به قاموزا

من و ئه محمدی قاموزام

خرا به مان پیوه دیبوو

له مالیش دا گه لیک جار ان

به دزی عهلی برامه وه - وهک بیشتریش عهزیم کردی -

نانی ده کرد

بو پیشمه رگه کانی ده برد

پاسدار - چیتان لی کرد ؟

برا - کوشتی قوربان !

عهلی برام ، غیرتی ئیسلا مهتی جوولاو

• کوشتی قوربان

پاسدار - دهی قه ی ناکا ،

ژنان ، له شرعی ئیسلا مال له

که فاسید بوون ،

- به تایبهت که ئهم ژنه ی تو

نانی بو پیشمه رگه ده کرد -

به شاهیدی

دوو شاهیدی عادلی وا ،

موفسیدی فی الارضه و خوینی
 حلال بووه ئینشائه لالا
 پاسداره له پشت میزد دیته دهر روود هگا له میورد
 - چوئی کا برا!

ماتی؟ ده ترسی؟ قه ی ناکا!
 له پيشمه رگهش ترست نه بی
 چهك هه لگره و شه گهر هاتن
 دیفاع بکه!

دهست له دهست وقهوت له خوا!
 چهكی بی ده دا . میرد سهرمتا دهستی بو ناها به لام به
 نه به دلی بهوه وهری دهگری!

بهرده

شانۆکهری ، چیرۆک ، کورته چیرۆک ، ته نر
 هه رچه شه به ره مێکی هونهری تان بو پيشه نك بنه ن .

په رده لاده چي . ميرد به چه كهوه د پشتهوه سه ريني ژنه ، ژنه كه هيشتا
نه مردوه تماشا سپه كي ميرد ده كا و ده ناليني و گياني د مرده چي .
شانوي بهر هوه له فيكس د مردي .

پياو - رووله ميرد مردووت مري چي كرد بوو ؟
ميرد - نه چي چون ؟ به من نارازي بوو ! به من نارازي بوو !
پياو - ده ي جا چ بوو ؟

له جياتي كارتيكي ئاواه

تلاقت تلاقت دابا

ئيناره به چه كه كه ي ده كا . هم نه زنگه شت

سه رشاني خوت نه هينا با

ميرد - به دست و راني خوي دا دها

په رده ي پشتهوه ده به سترى

كچ - نه مه زيننه ؟

ليت ده برسم ! بيمه وه بو زيانى وا ؟

پياو - ههرا ههرا !

له لاي نيمه هشتى وا له كوئ رووده دا ! ؟

كچ - نه چي چون ؟ له بيرت نه ماوه ؟

له بيرته چون باجي زارا

له م بومبارانه ي دوايي دا

هه رسي كچه كه ي له دست بوون

ده ي لاواندنه وه و ده گريا :

په رده ي پشتهوه ده كه رپته وه

بومباران كراوه و سى كچ له پال بهك شه لالي خوښ ژنيك

(دا يكيان) به سه رپانه وه دميان لاوينته وه . ناگري .

چه به ساوه هه ربالوره ده لي :

دايك - گولا له جوانه كاني خوم

هەر خوم وه کسو خوم ره نچه روم
 گه بیه ئاسمان قرچه و بوسوم
 بو شهلا و تامين و شه و بوم
 بهلام روله جوانه کانم

ئه وهی ئیوه له دستان چوو
 زوریش جیگای هسه رت نه بوو
 ژینیکی پر چه مه سه ری و
 خالی له جی دلخوشی بوو
 تالی و سویری و ئیش و ئازار ...
 مه رگه که تان - خونچه هه ل وه ریوه کانم -
 یه کجار یه کجار له و ژیا نه ئاسانتر بوو ...

په رده ی پشته وه ده به ستی

کچ - باوکی هه ژار ،

زولم زورن

زینده به چال

زینده به چارشوو هه گال

بو مالدار ی و بو به خپو کردنی منال

یان ره تاندن

له کسور هخانه و کارخانه

به کریی کهم پروو کاندن

شانوی به ره وه فیکس دهی و په رده ده که رته وه

کارخانه به کی مونتاژی رادیویان ضبط صوت و شتی و شه ش ههوت

کچی جهوان ، له دهوری چه ند میزیک زور به مانسد و به تی خه ریکن

کار ده کن ، نوور هینده کهمه ، که چاویان ئازار ده کا .

یه کیک له کهه کان - به حالیکی زور مانسد وو سه عات چه نده ؟

- دووی نیوه شه و

- سه عات و نیویک مان ما وه

کار زور به سه رعته ده کری ، چه ند کچیک چاویان چاک نابینی

خاوهن کار دیته ژوروهوه

خاوهن کار - نهوهچی به ؟ ! راوهستان ؟ !
گویم لی بوو تهستان دهکرد !

دهی ! دستو برد !

روو له ژنی سمرکارگر له دهرهوه دایمی ، مچه تپوهه ! چ دهکوی ! ؟
ژنی سمرکارگر دیته ژوروه .

خاوهن کار - باز دیدیکی دهسکاره کانیاں بکهوه

ئیشاره دهگا به پهکیک له کچهگان و ههندیک سمبرتر دملی

تهوکوت کویره وادیاره

دهستی تیکهل پیکهل دهبی

بزانه چونه ! ؟

نهکا شیرکت

که کاره کانمان زویریبی و

چیدی کارمان پی نهسپیری

ژنهی سمرکاره پاش باز دید دیتهوه لای خاوهن کارهکه وله نیوه راستی

شانوی پشت رادهوهستن و شانوفیکس دهبی . ژنی سمرکار و خاوهن

کار پاش بهک دوو ثانیه له فیکس دهردین و ژنه ئیشاره به دوو نه فهر

له کارگرهگان دهگاوبه پانتومیم خاوهن کار حالی دهگا که چیسیدی

سومای چاویان نهماوه و دهبی دهرکین

شانوله فیکس دهردی و کابرای خاوهن کار دهچی بهلای تهو دووکه سهوه

خاوهن کار - به حالیکه جلفهوه بیت خوشه لهم کاره سهختسه

رزگارت کهم ؟

کچیک که قسهی لهکهل دهگری همل دهستی و به ترسهوه جواب دهدهاتهوه

دهزانی خاوهن کار دلسوزی ناگا .

- کاره کهم زور چاکه توربان ! چاویشم زورچاک دهبینی !

بهوتاقی کرد نهوش بهچیکی بهچووک به دهستهوه دهگری ، دهیهوی

بهیخاته چی بهلام ، ههرچی دهگا جیگاکی نادهوزیتسهوه و

پهچهکي له دست دهکوي وون د مې . خاوهن کار به
 پهکينينيکي جلف وېي شرمهوه د ملي .
 نه نه ، چيدي هم کاره به کارت نايه !

دوستم زورن
 باهوتيلي قهراخ دهريا (چا وېرکي بهک دهکا)
 دهت نيرمه شوينيکي خوش ...

ميوانداری پياوی کچی جوان پهسندبی !
 پاشان نیشاره به کچهکي تریش دهکا . نه توش ههروا !
 هموو کچهکان به سمرنجیکی نیکمران تماشا دهکن . شو کچهی قسهی
 لهگل کراوه به حالیکي دلهر و نارحمت قسه دهکا

- نه نه قوربان ! هه ر ئیره م باشته لهوئی ! من کوا جوانم ؟
 من کوا پهسندی میوانی بوولداري خوشگوز هزانم ! ؟
 من زور چاک چاوم دهبینی (بهدلیزی بهوه) من زورچاک
 چاوم دهبینی (دهگری)

زمرمه دهکويته نیو کچهکان . خاوهن کار گوړک تاوړ له هموان د هدا توه

و هره شه دهکا

ههرا ههرا . وس ! بی دهنگ بن لهدهنا دهنا ،
 همموتان پاک بو دهرهوه ! کچ وزن کاریان بوچی به !
 بجنه وه مال ! لای باب وخال ! بائه وان بهخیوتان
 بکن !

زمرمه نانیشتوه . خاوهن کار رووله ژنه ی سمرکاریگر دهگورینی

- داده ی چه تیوه . تله فوون ! پولیس ! زیندان !
 من هم نشنا لانه م ناوی . نابرووی خوم وشیرکه تهکھی
 خاوهن شکوم "تیلیکتریکال جنرال" زورخوش دهوی

زمرمه تهواو د مې . دوو کچهک دهگرن . خاوهن کارلی یان تووره د مې

— به سیه تی ٿيتر ۱۰ فينگه فينگ ۱۰
 گهر نانا تهوي بيکارين ۶ زور به شه دهب ۶ بچنه دهر وهيج
 ٿا وريش مهده نهوه تاهوتيلي قهراخ دهريا ۱۰
 لهوتان وانهر تان ده بوورم ۶ که به گريان نه زمين
 کارخانه تان شيوان ۰ نانا تان نيرمه به ردهستي پوليس و
 زيندان به لام بو شه وهي ته مبي بن کري حوتوويه کتسان
 نادم!

دوو کچه هزاره که به ماند وپهتي و دلپري همريه که ساکي شريکه
 وه سائيليان تيايه به دهسته وه دگرن و دينه نيومراستي شانوه
 شانوه فيکسه . دوو کچه بهکوه رووله تماشاچي :

— چارمان جي به ۱۰

يا هوتيلي قهراخ دهريا

بوخزمه تي پولداراني خوشگوزه زان

يا زيندان و

يا شانيش بيکار ٿا واره

برسي و هزاروبي پاره

روزيك سه دجار

پرسيا ريك ده کهن له خويان :

چارمان جي به ۱۰ ؟

بچينه وه مال ؟

لاي باب و خال ؟

ٿه وانيش هه ربیکارن ودهستيان به تال

جي به چاره مان ۱۰ ؟ لهسه ره رهزو له زير ٿاسمان ؟ ۱۰

شانوي پهسته وه فيکس شانوي بهروه له فيکس دهردي

کچ - روو له باوکی

ښه مښه پنه

بوژن و پياومان زيندانه

له گشت سوچ و قوژبنی دا

بهش مهینه تان

روژی سه د جار

پرسياړیک ده کهن له خویان :

- چي په چارمان ؟ له سه رڼه زوله ژیرنا سمان ؟!

باشه ئیستا

تو پیم بلئ ،

چارمان چي په ؟

بیجگه له ههستان ه کول نه دان

هه تارووخاندنی زيندان ؟!

پیاو - که تائیسنا مات تهماشای مینا ده کاو گوپی به قسه کانی سپارد وه

ههنا سه مهک همل ده کیشی و جواب ده د اتهوه

راستیت ده وی ،

حقی خوته

به دم قسه کرد نهوه همل دهستی

میناش همل دهستی

نه که هه رحقی ته نیا خوته

حقی منیش ودا یکیشته

هه رچه ندخوهر دللم نایه

به جیت بیلم

به لام لای تو خوش مینا گیان !

نه گهر بوجه ولها تیه وه

ها وریکانت

بکه به میوانی خو مان ؟!

چاه کانی روو له باخی "هیرۆسترو"
 جووت جووت دلدار ههڵ مه فرینن
 بو شاهه زگی دوا ی نیوه ژۆ
 "هیرۆسترو" ی شارنی گشت
 باخچه کانی نیو بوخارست
 له چوار لاهو
 ده رگای سه وزی میوانداری
 وا له سهو پشت
 دارستانی سنه و بهری
 نیوه ههتاو
 نیوه سیبهر
 شه و قانه وهی فواره ی ماوی
 بهر تیشکی خقد
 چیمه نی ته ژ

له بوخارست دا

جوا میر

دهنگی باندى مؤسیقا بهك
شهپولی "با" رای شهونهتی
چاریکی تر پی شهکهنی ،

تهزووی فینک

به دهروون و لهشدا دینن
هتهدهنه دهم خۆزگی فرین
بال پی گرتن .

بسهه شهقامی بهرد ریژدا

جن . . . جن . . . تهزی بارانا ویی

هیدی . . . هیدی وا شهزۆم و

رووم کردۆ ته گۆمی چاوی .

ههلهوانینی رۆژههلاتیم بۆ دهوردو بهشت
ههنگاوی خا و

ئا وژی زۆده، چه بهسان و

شان له شان دان

ئستی ناكا و

- تهی فریشتهی بوخارستی

ببورهه لیم

یه کهم چاره

کهوی عوموم

خوی له قهههز دههراز بکا و

ئا زاد بفرۆم .

لهم گهشتهدا چاوی برسیم

له چهند شوخی نازدار ببیرم ؟

به کامیرام لیڤه و لهوی

چهند دیمهتی شیرین بگرم ؟

ههر شهزۆم و " هیرۆسترو"

قۆلی شیعی له قۆلمایه

ههنگی باندى مؤسیقا بهك
شهپولی "با" رای شهونهتی
چاریکی تر پی شهکهنی ،
تهزووی فینک
به دهروون و لهشدا دینن
هتهدهنه دهم خۆزگی فرین
بال پی گرتن .
بسهه شهقامی بهرد ریژدا
جن . . . جن . . . تهزی بارانا ویی
هیدی . . . هیدی وا شهزۆم و
رووم کردۆ ته گۆمی چاوی .
ههلهوانینی رۆژههلاتیم بۆ دهوردو بهشت
ههنگاوی خا و
ئا وژی زۆده، چه بهسان و
شان له شان دان
ئستی ناكا و
تهی فریشتهی بوخارستی
ببورهه لیم
یه کهم چاره
کهوی عوموم
خوی له قهههز دههراز بکا و
ئا زاد بفرۆم .
لهم گهشتهدا چاوی برسیم
له چهند شوخی نازدار ببیرم ؟
به کامیرام لیڤه و لهوی
چهند دیمهتی شیرین بگرم ؟
ههر شهزۆم و " هیرۆسترو"
قۆلی شیعی له قۆلمایه

"قەرا قەرىن" و "دارتەقلە" و سى باز"
 يا "ھەللوو كىن" و "كوسە" ى فىلە باز
 كايە ى مېژىنە ى كومەلى منال
 كەم بەدى دە كرىن بە ھارى ئە سال
 لە دە ورى تا گر گشتيان كو دە بن
 دە بنە دوو "بەرە" ى پېشمەرگە و دوژمن
 رەختى خوكردو چەك و چولى دار
 جېژنى بو دە گرن نە و روزى بە ھار
 كايە ى نو ى دە كەن ، سەنگەر لىك دە گرن
 ھەر لە ئىستا وە رېبى خەبات دە گرن
 جار جار لە و لاوہ نووزە ى " پاسدار" يك
 لەم لاوہ بە گور دەنگى شىعارىك
 سەرەنجام شەرى ئەو دوو "بەرە" انە
 بەرە ى دوژمنان رەتان رەتانە !

لە قەدى شاخا خورە ى قەلبەز دى
 قاسبە قاسبى كەو لەنا و رەوہز دە ى
 قەلبە ى كانىاوى روون و سېبى و سول
 لە سەر شىنكالى خروشىو و دول
 لە گەل گزنگى بەرى بە يانى

تىكرا ئە پېژىنن جىلوە ى جوانى
 رنووى دوندى كىو چورچور ئە سرىنى
 ئەرژىنى و ئەگرى بو دوا ى ژىنى
 بولبولى عاشق بەستە ى دلدارى
 بوگولى ئەلى ديارى بە ھارى

بهلام جوانترین لانا و نهو گفته
 باغچه‌ی رازاوه‌ی جوانی سرزشته ،
 نهو دیمه‌نه‌یه وا کریکاریک
 بی به شی ، رووتی ، هزار نه‌داریک
 له‌گه‌ل شاگری شه‌وی نه‌وروزا
 له‌و ناو بلیسه و کلبه‌ی پر سوزا
 له‌گه‌ل شورشا به‌یمانیکي نوی
 ده‌به‌ستینه‌وه و به‌و زمانه ده‌دوی
 شاگری شورش شه‌وند پر گریبی
 تازستانی زمین به‌کجاری قریبی
 به‌ره‌و ژيانی سه‌رتاپ نه‌وروزی
 پر به‌دل بلتین : جیژنت پیروزبی

احمد بازگر - نه‌وروزی ۶۵

شیرمان بۆبئیرن

شعیری خۆتان یان شعیری شا عیرانی تر.
 نامه‌کانتان، نه‌زه‌رو پشینیاروره‌خنه‌کانتان یارمه‌تی‌مان‌ده‌کا
 که "پیشه‌نگ" هرچی ده‌وله‌مه‌ندترو پاراوتر به‌ره‌و پشیش به‌ریین .

ريگات ريگامه و لنيام

فهره نجي پۇش
 كه لپوس له كوڭ
 بو توگه زام دوڭ به دوڭ
 هوردا و هوردم كوده دهشت و كو
 نامه ژبو پي
 گه زام بو توڭ

له دارستان

له كاني و ناو

له گشت لا

تۆم هاته بهرچا و
 گرتم شويني ههنگا وه كهت
 پرسيم سوڭاغى چا وه كهت
 ☆

پوسيم له گول

له خونچه گول

گو و گيا

ميخهك و سمل

سوڭان و سوڭسنه و چنووڭ
 له گوله شيلانى زهردو سوڭ
 گرتم سوڭاغى بوڭنى تو
 شهيدا بووم كه وتمه شوڭنى تو
 ☆

گهرچي نهم ديت

دل ہر کوئی چوہ

دیمہ نی توئی لہ بہر چا و بوو

دہشتی ساراں و خوڈخوڑہ

لہ ناوی پیرفت پڑہ

چہم شار سنہ تازا و ہرو

گشت بہ داخن بو کچی تو

بی وہ قرہم لیم بڑا "ٹارام"

بیستم تو نہ ماوی،

بہ لائم

چونکوو ریگات ریئی خہ بات بوو

سہر بہرزی بوو ، بو نہ جات بوو

دہ بی بڑہم بی لہ لیوان

بہر زبم وہ کوو لووتکھی کیوان

کیوانی کوو دستا نہ کہم

جیگای تو - کا کہ جوانہ کہم -

☆

تو نہ مردووی لہ نا و دلمی

خوینی ہناوی بہ کولمی

لہ دہ مارما دیت و دہ رۆی

ہیزی دلم و گیانم نہ توئی

ہتا کوو ہم ہم دونیا وہ

یادہ کہت روونا کی چا وہ

ما مانجت اما نجیہ "ٹارام"

ریگات ریگامہ دلنیام

ریگات ریگامہ دلنیام

ههروا تاویک

تاویک تی فکره ، چهند خوشه :

قیامت ه برۆبی ه نهبی !

ههروا تاویک بییری بهری

جههه نهم له گۆرا نهبی !

ئهم ئاسمانه ی سهر سه ریشمان

ههتا برۆی ههروا ئاسمان بی ...

تی بفکره و بییری بهری

هه موان ههروا بهر بو ئه مرو بژین .

دژوار نیه !

توش بیته وانیه ده گونجی ؟ !

پهناویک نهبی بو کوشتن ،

- یان بو کوزران !

ئائین نهبی !

تاویک ههروا بییری بهری

هه موان به ئاسایش بژین ! ...

رهنگه بلتی همن خه یال ههلی گرتووم :

بهلام ههروا من نیم واده لیم

توش به هیوام

روژیک

بییته کورمانه ده

جیهان هه مووی

یه کدهست بی

رووله بهك مه بهست !

تەنيا تا ويك بيري بهري:

"هي من" و "هي تو" نه مابى

هيچ شتيك مولكى كهس نه بى .

- بريادەت توانى توش وەك من بيسەلمىنى ! -

دونيایەك بى

برسيه تي و تەما ع و تالان

هەلە بيري كهس نه مابى .

به شهر - به كهر -

دەست لەمەل و بەرا به رى !

هەرتا ويك بيري پى بدە

هەموان هەموو شتيك يان بى

- رەنگە بليى ، من خيال هەلى گرتووم -

بەلام هەر من نيم وادەليم

توش به هيوام

روژيک بييته کورمانهوه !

لەگەلمان بى بو ئا و تەخوازي روژيک

دونيایچما

ئاسمانىكى شيني شيني مانگى گولان

تابلويەكى شكودارى ئازادى بى

پەردەى زەردى لەبيري چوونهوه كيشرا بى

به سەردونيای

كويله تي و ره شي و ستهما

تو هەرتا ويك بيري بهري

تا ويك هەروا بيري بهري . . .

ريبووار - وەرگير اوله گورانى بهكى ئيندگليزى گولانى ۶۴ -

کچھ پيشمرگه

ههوا زريه بهك بوو پرئيل

له رهشاوى لييل و ليخن

دوور له چاوى مانگ و ههتا و

تيڊا خنكا بوون كچ و ژن

☆

بيچه و چار شيو

سوڤاتى ديئو

ديارىي شهو

رهخت و پهخت بوون

هه لڊوورا بوون لهه و لهه

☆

جى كچه ه جى ژن

دلپان هه نجن هه نجن

ميشكى كاسيان كرايه خه و

☆

له پز كچى پيشمرگه وهك ...

وهك خوئى راسا

له سيا ياسا

بهلى دايه چهك

☆

له سه رشاخى ناخى ئاسمان

برووسكا يه وه

بوو به قاسپه ه شيوي پزگورد

زه بوورني سووتانند

رهشا و دامرد

خه و وړي

له‌تا و سړي .

رهشي و پهستي

کرده ته وقي هم‌ميشه‌يي

کرديه ملي کونپه‌رهستي

☆

ته‌ي گياني پاكي سته‌مکيش!

ته‌ي دل‌سوژي له‌خوبوردوو

پريه ميژوو ه ناخ پز له نيش

هه‌لکشي هه‌لکشي

قه‌ته‌هست نه‌که‌ي چيه مانددويي

بيرکه له‌وه‌ي له سهر ريته

بسره له‌خو ته‌وه‌ي بوويي

ئاواتي به‌رزي ميژينه

به‌دي بيته

به يادي مليارد مليارد

ئاواتي به گل شمبارده

هه‌لکشي هه‌لکشي پز به هيئت

ئاواتت بگره ثاميزت

۰ خارا - ۶۴/۹/۲۲

پرپيل = موج

پهخت = کفن

زريه = دريا

یه که مین فستیوالی هونهری له لایهن

کانوونی هونهر و نه ده بیاتی کریکاری کوردستان

به ریوه چوو

یه که مین فستیوالی هونهری له لایهن کانوونی هونهر و نه ده بیاتی کریکاری کوردستانه وه به ریوه چوو .

له رژی ۲۶ ی سه رما وه زه وه هتا رژی ۲ ی به فرانبار بو ما وه ی ۶ رژی فستیوالیک له لایهن کانوونی هونهر و نه ده بیاتی کریکاری کوردستانه وه به ریوه چوو . نه م فستیواله ، سی به شسی ده گرت بهر : پیشانگای وینه ، فیلم ، شیعرو موسیقا .

یه که مین بهرنامه ی فستیواله که ، پیشانگای وینه بو که دور رژی خایانده له م پیشانگایه دا ، چند دیمه نی جورا و جوری کومه لی سه رما یه داری وه کوو : شهز ، ویرانی ، نا واره یی ، قاتی و قزی و برسپه تی ، هه لوار دنی ره گه زایه تی ، فصفا و ... خرا نه بهر چاوی بینهرانه وینه کان هی ولاتانی جورا و جوری ئوروپا ، نه مریکا ، نه فریقا و رژه هلاتی نا وهر است بوون .

دووه مین بهرنامه ی فستیواله که نیشان دانی فیلم بوو که سی رژی خایاندو تییدا ۳ فیلم نیشاندرا " دیکتا توری گه وه " که یه کیک له بهر هه مه بهر خه کانی هونهر مهنی به ناویانگ " چارلسی چاپلین " هه له لایهن بینهرانه وه پیشوازی به کی گه رمی لی کرا .

سپه مین بهرنامه ، شیعرو موسیقا بوو له م به شه دا تیپسی موسیقای بانگه واز به پیشکesh کردنی چند سرودو گوانی به شداری کرد و هاوری یان ب . الوند ، ریبوار ، شه محمد بازگروین . شه یار

شه میریان خوینده وه .

هرچند همیشه نیه به که مین ژماره‌ی "پیشه‌نگ" بلاو -
کراوه ته‌وه و هیشتا به باشی نه‌یتوانیود خوی بگه‌یه‌نیتته ده‌ست
خوینهران ، به‌لام هر له و ماوه کورته‌ش دا چند نامه‌مان به
ده‌ست گه‌یشتوه که هرکا میان به‌ش به‌حالی خویان مؤژده‌یه‌کن بو
نیمه . مؤژده‌ی ته‌وه که "پیشه‌نگ" به‌هر راده‌یه‌ک هونرو ته‌ده‌بی
پیشره و بلاو بکا ته‌وه به‌همان راده خوشه‌ویسته ، و تائه‌وجیگایه
بانگه‌واز بو هونرومندان و نویسهران و لایه‌نگرانی هونرو و
ته‌ده‌بی کریکاری بکا ، به پیویه‌وه دین و به سهرچاوه‌ی سهرشاری
به‌هره و به‌همه‌میان ، تینویتی ده‌شکینن . هیوامان ته‌وه‌یه
به‌یوه‌ندی "پیشه‌نگ" و پیشه‌نگانی هونرو ته‌ده‌بی شورشگیرانسه
هرچی پته‌وتر بی *

هاوری "پیشه‌نگ" که‌ریمی قاری (ثاوات) سی پارچه
هلبه‌ستی بوناردوین به‌ناوی "من هه‌لوم" ، "سهرچاوه" و
"خوشه‌ویسته‌که‌م" . ده‌ستی‌ها و کاریتان ده‌گوشین و چا‌وه‌روا نیسن
به‌همه‌می پاراوترمان بو بنیرن *

هاوری "پیشه‌نگ" ریپوار نامه‌یه‌کی پرله ره‌خنه‌وبیشنیاری
به‌می و به‌نرخ‌ی بوناردوین که له‌به‌رچاویان ده‌گرین . چا‌وه‌روانی
ها و کاری زیاترتانین *

شاعیری لاکاک " محمدی بک " شیعیك به ناوی " وانهيك
 بو هوشیاری " و سرووديك به ناوی " پئشمه رگی كومه له " ی بو
 ناردووین • لیره دا چه ند به شیک له شیعی " وانهيك بو
 هوشیاری " دهخینه بهر چا وی خوینهران :

ن ل ک ه ل

هزاره کان ••

رهنج به تالان براوه کان

هه شوشی له م دنیا به

پشت و په نای ئیوه نه بی

بیرو بروای

هیزو توانای

له ناختا نا هه لنه قولابی

پاریزه ری •••

ماف و خواستی ئیوه نه بی

رووخینه ری •••

دام و دهزگای سهو کوتره ری ئیوه نه بی

هه ره حاله •••

ئه م شوشه بو ساتیکیش

سهو رکه وتن به خوی ببینی •

هزاره کان •••

دنیا ی روون لی سزاوه کان

گویم لی بگرن

ئه گهر ئیوه ده تانه وی ئاسووده بن

دامه نیشن ••• دهسته و مستان

بینه ره بن •••

له کاتیکا ده ها گوندی خنجیلانه

ده سووتینری و •••

ده‌که‌ويته ژير پوستانلی فاشيسته‌گان

تاخ مه‌کيشن .

ده‌سته و نه‌ژنو دا مه‌نيشن

که ده‌بينن به تاشکوا سه‌رومالتان دا گيرده‌که‌ن

کوره‌گان‌تان

کچه‌گان‌تان

به به‌رجا‌وتان زنجيره‌ده‌که‌ن

ها وريبي "پيشه‌نگ" "شه‌بهق" نامه‌يه‌کي بو نار‌دووين و

ويراي ته‌وه‌ي خوشحالي خوي له ده‌رجووني "پيشه‌نگ" ده‌بريه‌وه

دوو پارچه‌هه‌لبه‌ستي بو نار‌دووين ؛ "سلاويک بوو ديستانه‌ي له

شار چا‌وه‌روا نيما‌ن ده‌که‌ن" و "به‌يادي ها وريبي شه‌ميدم که‌مالي

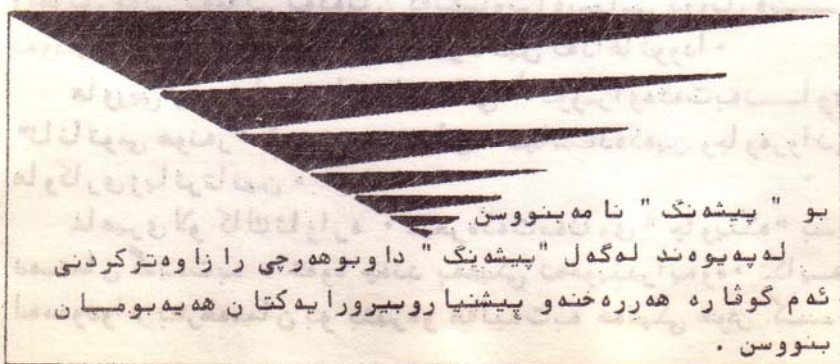
راداني" و ويراي ته‌وه‌ي سياسي ها و کاريتان ده‌که‌ين دا واما‌ن

ته‌وه‌يه به‌ره‌مي زياترمان بو بنيزي . به‌خو ما ندووکرديکي

زياتره‌وه بيگومان به‌ره‌مه‌گان‌ت پارا وترده‌بين .

ها وريبي "پيشه‌نگ" "م" "خارا" نامه‌يه‌کي بو نووسيوين که

تييدا ده‌لي :

بو "پيشه‌نگ" نامه‌ينووسن

له‌په‌يوه‌ند له‌گه‌ل "پيشه‌نگ" دا و به‌ه‌رجي را زاوه‌ترکردني

شم گوئاره هه‌رره‌خه‌و پيشنياروبيرورا به‌کتان هه‌يه‌بومان

بنووسن .

 "سه باره ت به رینووس و ریزمان و فرههنگی کوردی زانیاری
 لیکولینده وه یه کم لایه که لایه نه جدر به جدره کانی بهمشویه که
 کورت و زانستیانه تیدایه . هز ده کم به چه شنی زنجیره
 وتاریک له گوواره که دابلو بگریته وه و نه داخوازه تان
 لی ده کم ."

نیمه ش چا وه روانین .

ها وریبی " پیشهنگ " " ب . الوند " دوو پارچه شیمری فارسی
 بوناردووین . سیاسی ها و کاریتان ده کهین . شیمره کان هه ر لسم
 ژماره یه ی پیشهنگ دا ده خوینده وه .

ها وریبی " پیشهنگ " " ع . کتابی " پارچه شیمریکی بوناردووین
 به ناوی " وت وویژیک له گهل شهکه وتی پهریان " ، که له ژماره کانی
 داها تووی " پیشهنگ " دا که لکی لی وه رده گرین .

شاعیری لاو کاک " محمد سه رده شتی " کومهلک له هه لیهسته -
 کانی خوی بوناردووین . هه ر چه ند شه شیمرانه هه ولیکی زوریان
 له گهل دراوه و دیاره شاعیر شیلگیرانه ههنگاوی ناوته شه مرییه
 به لام شیمره کان هیشتا کوچ و کالن و ماویانه بوئه وه ی پی بگن ،
 به هیوای به ره می پاراوترین .

ها وریبی " پیشهنگ " " محمد حسنخالی " چه ند تابلوی به نرخی
 بوناردووین . ویرای سیاس چا وه روانی ها و کاری زیاترین . شه ر
 وه ها یارمته یی به مالی یه که تان گه یشت ویرای سیاسی دوو باره به سو
 شه ویش هه ر چا وه ریبی یارمته یی زیاترتانین له داها توودا .

ها وریبی " پیشهنگ " عدلی قاره مانی ، نووسراوه که ت به نساوی
 " تاناتومی هونه ر " گه یشته دهستان . سیاست ده کهین و چا وه روانی
 ها و کاری زیاترتانین .

شاعیری لاو کاک ناواره . شیمره که ت به ناوی " چا ویلکه " به
 دهستان گه یشت به داخوه چه ند به شیکی نه خویندرا یه وه . تکایه
 له مه وداش به ره ممان بو بنیره وه هه لیه ت به خه تیکی خوش که

بومان بخویند ریته‌وه • سه‌است ده‌که‌ین •
 هاوری "پیشه‌نگ" هیمن • شیعره جوانه کانت به‌ناوی "چره‌دوو-
 کهل" و "بهره‌وجیا" گه‌یشتنه ده‌ستمان • به‌داخه‌وه فریای ئه‌م
 ژماره‌یهی "پیشه‌نگ" نه‌که‌وتن له ژماره‌کائی داها تـ سوودا
 که‌لکبان لی وهرده‌گرین •

عکب ده‌ه‌لست رهن‌ایم (زالی) زه‌م‌ک ران‌م‌ک‌ایه‌ن‌ه‌وه
 ران‌م‌ک‌ایه‌ن‌ه‌وه ران‌م‌ک‌ایه‌ن‌ه‌وه ران‌م‌ک‌ایه‌ن‌ه‌وه
 ران‌م‌ک‌ایه‌ن‌ه‌وه ران‌م‌ک‌ایه‌ن‌ه‌وه ران‌م‌ک‌ایه‌ن‌ه‌وه

کا نوونی هونرو شه‌ده‌بییاتی کریکاری کوردستان، کریکارانی
 هونرمه‌ند، هونرمه‌ندانی شوژشکی، هونرناسان و هم‌مو
 شه‌وه‌نرمه‌ندوه‌نرمه‌ندوسته‌به‌شهره‌فانه‌ی که‌له‌زه‌لک‌سای
 هونری گه‌نده‌لی بوژوایی بیزارن، وه‌له‌بازاری
 ره‌نگا‌وره‌نگی هونرفروشی دا‌خو‌نا‌دۆ‌رین، بانگه‌واز ده‌کنا
 که‌به‌ه‌لسوورانی خو‌لقینه‌رانی هونری و‌نه‌ده‌بی بو‌وه‌لام
 دا‌نه‌وه‌به‌پیدا‌ویستی‌یه‌مه‌عه‌وه‌ی‌یه‌کانی کریکاران و‌کو‌مه‌لانی
 زه‌حمه‌ت‌کیش و‌زۆر‌لی‌کرا‌وه‌هر‌له‌نا‌وجهرگی ئه‌م‌کو‌مه‌ل‌گا
 بوژوایی‌یه‌دا‌زنجیری‌کو‌یله‌تی و‌دی‌لیه‌تی‌فه‌ره‌نگی
 بوژوایی‌بیسین و‌هونره‌که‌یان‌له‌که‌ل‌بزووتنه‌وه‌ی‌به‌رینی
 چینی کریکار لیک‌گری‌بدن •
 به‌شیک‌له‌به‌نامه

هاوری غولامعدلی ئاتاشی (کالی) نهواریکی تازهی بلاو
 کردوتهوه ، ئهم نهواره لهمانگی ریبهندانی رابوردووداتومار
 کراوه و ئاواز و گورانی یهکانی ئهمانهن :

- ۱ - سروهی سهبا ئاوازی فولکلور شیعری قانئع
- ۲ - شهمال ئاوازی فولکلور شیعری ئهخول
- ۳ - جوانی چونت بدوینم ئاوازی کالی شیعری دلشاده مریوانی
- ۴ - مهقام و بهستهی تریفه ئاوازی فولکلور شیعری دلشاده مریوانی
- ۵ - ئاوازی موسیقای دهمال حهریری دووبهر

- ۱ - گولی شهو ئاوازی فولکلور
- ۲ - مهقامی "بهیان" ئاوازی کالی شیعری شیرکوبیکس
- ۳ - سروهی سهبا ئاوازی فولکلور شیعری قانئع
- ۴ - ئاوازی موسیقای به ئاسمانهوه ئهستیرهه دیوه .

به هیوای بهرهمی زیاترو گهشتی کاک کالی

موسیقیما

و

تصاویر ذهنی انسانی

نوشته زیربخش اول کتابی است بنام "موسیقی چگونه ایده‌ها را بیان میکند" اثر فینکل اشتین که در ۱۹۷۶ بزبان انگلیسی منتشر شده است. اثر با دستکاریهای جزیی در جهت تسهیل فهم مطالب توسط فریدون جعفری و فریدون ناظری ترجمه شده است.

می‌گویند موسیقی "خالص‌ترین" هنرها و هنری تجریدی است که تاثیر چندانی از دنیای خارج، یعنی جامعه و تاریخ، نمی‌گذرد. خود تاریخ موسیقی عکس اینرا نشان میدهد. هم‌تراز با سایر هنرها موسیقی نیز در سبک و قالب تغییراتی پذیرفته که برای آهنگسازان از اهمیت زیادی برخوردار بوده است.* این تغییرات با تغییراتی که در جامعه اروپایی از قرن پانزده تا نوزده رخ داده است

* - اینرا میتوان در هنر رنسانس، باروک، روکوکو، کلاسیک و رمانتیک دیده نویسنده

موسیقی مانند ادبیات و نقاشی تصاویری ذهنی از واقعیت دنیای خارج را بنمایش نمیگذارد که بتوان با "چشم" آنرا دید، این هنر تصاویر ذهنی خارج را بطریق "صوتی" عرضه میدارد. این تفاوت برای هنر، تفاوتی ظاهری است. هنر پاسخی است که انسان به دنیای خارج یا حیات "نرونی" میدهد. موسیقی در این خصلت پایه‌ای فرقی با دیگر هنرها ندارد و تنها تفاوتش در شیوه بیان است.

نقاشی و ادبیات صرفاً از طریق ارائه مستند یا عکس گونه دنیای خارج نقش خود را ایفا نمیکنند. آنها تصاویری ذهنی از دنیای خارج می‌آفرینند تا حالات معینی از حیات نرونی یا روانی را تر بیننده بوجود آورند. اثر هنری نه تنها "با" بیننده صحبت میکند، بلکه "از" او نیز حرف میزند. مناظری که را میرانت* رسم کرد گرچه طرحهایی از صحنه‌های واقعی هستند، اما میتوان آنها را "تصاویر ذهنی انسانی" یا "پرتره انسانی" نامید. او با خطوطی که برای تولید این صحنه‌ها کشید چیزی آفرید که ذهن او را افشا می‌کند و یک پاسخ معین بشری به طبیعت را مجسم میسازد. وقتی شکسپیر** مینویسد "حالت چکا و کی را دارم که بگاه از زمین عبوس برمیخیزد و در دروازه‌های بهشت سرود میخواند" نمیخواهد تغییرات حاصله در اندامهای چکا و کی را آموزش دهد. قصداً اینست که از طریق خاطرات و احساساتی که آن کلمات زنده میکنند، حالات خاصی را ترسواننده بوجود آورد. ما می‌توانیم مساحت این حالت را "تغییری ناگهانی از آسودگی به شادی" تعبیر کنیم. کلام شکسپیر این حالت را توصیف نمی‌کند، بلکه آنرا به ذهن مقبلان میسازد. نمایشنامه‌های او این گونه حالات را از طریق تصویر کردن عقده‌های روانی یا

* - نقاش هلندی (۱۶۶۹-۱۶۰۶)

** - نمایشنامه‌نویس و شاعر انگلیسی (۱۶۱۶-۱۵۹۴)

"پرتره‌های انسانی" احیا می‌کنند.

این "پرتره‌های انسانی" نه تنها يك پاسخ انسانی معین به دنیای خارجند، بلکه با همه فردیتشان الهامات يك جامعه هستند. روانشناسی فردی يك آفرینش اجتماعی است. تمام استعدادهای بالقوه و منحصر بفرده حساسیت‌ها و تمایلاتی که فردی با آنها زاده میشود تحت شرایط اجتماعی رشد کرده و تکامل می‌یابند. این شرایط اجتماعی عبارتند از: اشکال غالب کاریا اشکال غالب کسب نیا ز مندیهای زندگی، طبقات اجتماعی موجود و مناسبات آنها و دانی موجود در مورد دنیا و بشریت، ایده‌های حاکم، ایده‌های جدیدی مخالف و نهادهای موجود. همراه با تغییر شیوه‌های تولید در جامعه، مناسبات طبقاتی، نهادهای شناخت و ایده‌ها نیز تغییر می‌یابند. حیات درونی یا روانی مردم نیز پابهای این تغییرات، تکامل می‌پذیرند. در بطن چنین تغییراتی شرایط آزادی انسانی نهفته است و رشد آزادی بستگی به امکاناتی دارد که جامعه فراهم می‌گذارد.

تکامل در آزادی انسانی بستگی دارد به کشف قوانین دنیای واقعی و قدرت بکارگرفتن این قوانین در خدمت غایبات انسانی. هر گام امکانات جدیدی برای رشد انسانی بوجود می‌آورد و همراه با آن آگاهی جدیدی نسبت به آنکه زندگی میتواند باشد، بدست می‌آید. باین ترتیب تغییراتی در روان یا حیات درونی ایجاد میگردد.

بنابراین تغییرات در شرایط خارجی زندگی موجب ایجاد تغییرات در زندگی درونی انسان میشود. شناخت انسان وقتی تغییر می‌یابد که آگاهی‌های بدست آمده را، در مساعی با هموعان، در دنیای خارج بکارگرفته باشد. جامعه جز بهجز شخصیت را شکل نمیدهد، اما هیچکس نمی‌تواند از امکانات موجود جامعه برای رشد و آزادی فراتر رود. بنمایه در آوردن تغییرات حاصله در حیات درونی

بشرو نشان دادن اینکه این حیات درونی برای زندگی بزرگ جامعه خاص چه معنایی داشته، عرصه ویژه هنرها بوده است.

موسیقی این زندگی درونی را بکمک چیزهایی بنمایش میگذارد که شاید بتوان بدان نام "تماویر نهنی انسانی" یا "پرتوهای انسانی" داد. موسیقی هر فایا گذاشتن لحنی بدنبال لحن دیگر ساخته نمیشود. نظریه جمله آهنگین یا یک ملودی، آنرا بوسیله تسلسل الحانی میسازند که گوش آنرا به صورت واحد دریافت میدارد. این واحدها "تماویر نهنی انسانی" هستند، زیرا حالات زندگی را بازتولید میکنند. قوالب بزرگتر باشکال زیرین ساخته میشوند:

زنجیرهای آهنگین پیچیده، تغییریا واریاسیون ملودیها، نواختن همزمان و متقابل دو یا چند خط آهنگین یا "پلی فونی" شکل بندی "کوردها" یا گروه نتهای مختلفی که اگر همزمان نواخته شوند، نظیر یک نت واحد بایک "لحن احساسی" غنی شده بهم مویبوندند و به صدای می آیند. آن حالات روانی که توسط این اشکال پیچیده القامیشوند "پرتوهای انسانی" هستند.

میتوان گفت که موسیقی از طریق "تماویر نهنی انسانی" و "پرتوهای انسانی" به ایدهها تجسم مبخشد. این ایدهها را نمیتوان در رسالههای علمی پیدا کرد. آنها تفاسیری در مورد یک جامعه هستند و نشان میدهند زندگی در آن چه معنایی دارد. همانطور که شرایط در دنیا ی خارج تغییر مییابد، آن ایدهها تحولات حادث شده در حساسیتها، در آگاهی انسان نسبت به قدرت خویش و در وضعیت آزادی درونی را در خود ظاهر میسازند. موسیقی، باین معنا، در خلق آگاهی اجتماعی یا آگاهی فردی نسبت به حیات درونی که میان فرد و جامعه وجود دارد و در افشای تاریخ درونی اجتماع به دیگر هنرها مویبوندند. موسیقی، در عین حال، تاثیر و شد گذشته در حساسیت و آزادی را با خود بارمغان میآورد و در خدمت آموزش در زمان حاضر

قرار میدهد.
 بعضی‌ها انعام میکنند که موسیقی ارتباط "عاطفی" خالص است و با ارتباط از طریق "ایده" و "اندیشه" تفاوت دارد. اما عواطف توسط عقلی‌ترین اندیشه‌ها و اعمال و نیز توسط هرآنچه‌ای که شخص از دنیای خارج می‌گیرد انگیزه می‌شود. در واقع کشفیات عمیقاً عقلی و عملی واقعیت، گاه عکس‌العمل‌های عاطفی متعالیمی را موجب می‌شود. در این رابطه میتوان به داستان کشف قوه جاذبه از جانب ارشمیدس و فریاد "یافتم، یافتم" او اشاره کرد. عاطفه و خرد دو امر از هم جدا نیستند. زندگی عاطفی کسی که با خردمندی زندگی میکند - یعنی اعمالش را آگاهانه بر اساس قوانین و شرایط شناخته شده واقعیاتی بیرونی هدایت میکند که با آنها روبه‌رو میشود - از زندگی عاطفی شخصی متفاوت است که ابلهانه زندگی میکند و مردم سرش را بدیوار سنگی میکوبند. در موسیقی نیز، نظیر سایر هنرها، خود ساخت یک اثر بزرگ شاخصی بدست میدهد تا درک شود اندیشه هنرمند در مورد آن مسایلی از زندگی که بر اثرش بدانها پرداخته چه اندازه عقلانی یا غیرعقلانی بوده است. هم‌آثار "عقلانی" و هم‌آثار "غیرعقلانی" میتوانند بیک اندازه عاطفی باشند.

آیا وظیفه موسیقی اینست که عواطف خصوصی را درست همانطور که در زندگی هستند برانگیزد؟ اگر اینطور میبود دیگر علتی برای بودن آن موجود نمی‌بود، زیرا زندگی واقعی اینرا بهتر انجام میدهد. مثلاً هیچ موسیقی "عاشقانه" بی از نظر شدت، با تجربه عملی عشق قابل مقایسه نیست و هیچ مارش عزای تدفینی با اندازه از دست دادن عزیزی غم ایجاد نمیکند. موسیقی، همچون بقیه هنرها، جانشینی برای زندگی نیست. هنرها نوآوردها و آفرینش‌های آگاهانه‌ی جسم و ذهن انسانند و در مجراهایی جاریند که توسط جامعه برای مورد خطاب قرار دادن توده‌ی از مردم خلق گردیده

است. آنها توسط ابزار عینی ویا توسط قوالب و زبانهای کسه اجتماعاً آفریده شده اند حالات زندگی درونی را برمی انگیزند و حالاتی که مناسبات انسانی را هم شامل میشوند. بنا براین کار هنر بعنوان يك عينیت فنا ناپذیر و بمثابة يك تملك اجتماعی موجودیت مییابد. کیفیت منحصر بفرد هنر، بعنوان محصول ذهن انسان اینست که اندیشه مربوط به زندگی را متجسم میکند، درحالیکه چنین به نظر میرسد که خود زندگی را تولید میکند.

حالاتی درونی که توسط آثار هنری انگیزته میشوند آن احساسات و خلیقات گنرا نیستند که بالاحظه های گوناگون همراهند. هنرمند، در آفرینش هنری، کما بیش از کل تجارب شخصی و اجتماعی خود بهره میگیرد. بدین لحاظ آنچه که حاصل میشود صرفاً يك حالت یا خلق و خوی تصادفی نیست، بلکه مجموعه یی از حالات روحاً متمرکزی است که گرایشی به سمت زندگی را نمایش میدهند. از آنجا که هنر از درون مجاری اجتماعاً شناخته شده میگردد، نگرشی نیست که بيك لحظه خاص از زندگی توجه نماید. هنر به سمت آن شرایط پایه ای تری میل میکند که در مقابل تغییرات روزانه مقاومت مینماید و کما بیش آگاهانه اعضای جامعه و از آنجمله هنرمند را تحت تاثیر قرار میدهد. موسیقی اگرچه در زمان جریان مییابد و ساختهای که تولید میکند قابل رویت و لمس نیستند، اما این ساختها خلقتاً عینسی هستند و در خارج از هنرمند و شنونده موجودیت مییابند. موسیقی با امواج بی وزن و غیر قابل دیدن صدا کار میکند که موادی مشخص و ملموسند. يك ویژگی خاص موسیقی اینست که حتی وقتی نوشته میشود باید بصورت زنده اجرا شود تا اثر هنری بحساب آید. آنچه نوشته میشود مجموعه یی دستورات دقیق برای خلق يك اجراست. موفقیت اجرا بستگی دارد به توان نوازنده به سهیم شدن در جهان نگرشی هنرمند یا احساس او از زندگی. این واقعیت نافی خصوصیات سی نیست که برای موسیقی وجود دارد: موسیقی آثاری عینی می آفریند، ذهن و جسم به این آثار شکل مینهند، آنها میتوانند تکرار شوند و

بعنوان تجدید يك مرحله از حساسیت انسانی ماندگار باشند. عاطفه زیبایی شناسانه یا بازشناخت زیبایی بشکلی که يك حالت مشخص و ملموس موجب انگیختن آن شده باشد، مسئله مرکزی همه هنرها و از جمله موسیقی است همین فرق بین هنر و زندگی را مشخص میکند. این عاطفه زیبایی شناسانه نوع ویژه‌ی از شادی است. وقتی جهشی در شناخت ایجاد میشود که امکان تجدید زندگی را بر ملاحظه میکند و اینها موجب دگرگونی انسان میگردد، این شادی دست میدهد. هنر در نتیجه آگاه شدن نسبت به قدرت‌های تازه تقویت میشود. شادی نامبرده ناشی از بازشناخت این تقویت و کشف پیوند مشترك بین مردم است.

موزیکی که غم انگیز باشد یا احساسی تراژیک را بیان دارد و موزیکی که شادی زیاد یا تنشی فوق العاده را مانتیک را بنمایانده بیک اندازه میتواند این هیجان را برانگیزد. این ارتباطی به خلیقیات ویژه یا عقده‌های عاطفی ندارد که توسط يك اثر موزیکال به بیان نر می‌آیند. این بستگی به ماهیت دوگانه موسیقی و ماهیت دوگانه هنرنری دارد. بستگی دارد به رابطه موسیقی و حیات نرونی و مهارت آن در پرداختن تصاویر و یا آن اندیشه نر مورد زندگی که موجودیتی عینی پیدا کرده است. بستگی دارد به کشف نر مورد اینکه جامعه چگونه او را شکل داده است و قابل اعمال بودن این کشف به تمام اعضای جامعه.

بنابراین وقتی يك امر نرونی بتواند صورت بیرونی پیدا کند، قدرتی تازه خلق شده است. نر مناسبات میان انسانها مرحله‌ی از انسانی شدن وقوع پیدا کرده است. زندگی میتواند به زبان عمیقترین تمایلات برای خوشحالی و رشد متقابل و از طریق مجراهای *

* - مجراها یا کانالهایی که ملهم از مراسم جادو و نمازهای مذهبی، تئاترها، جشنها، اجتماعات موزیکال کنسرت‌ها و نشریات موسیقیند. نویسنده.

که اجتماعاً آفریده شده، بی‌حاشا گذاشته شوند، بحثی که بالقوه خطاب به تمام جامعه باشد.

"زبان" موسیقی يك رابطه اجتماعی است. هر جامعه یی موسیقی دارد که اساساً از ترانه‌ها، رقص‌ها، ملودی‌ها و عبارات آهنگین ترکیب یافته است. هر کدام از اینها مجموعه یی نت هستند که بصورت "واحد" یی درآمده و حالات گوناگون زندگی را تولید میکنند. افراد مستعد در جوامع یا موقعیت‌های ابتدایی با استفاده از این مواد زنده و اجتماعی ویا "واحد" یی تصمی بطور بالبداهه آثاری را می‌سرایند. در جوامع یا موقعیت‌های پیشرفته‌تر آهنگسازان میتوانند با استفاده از همین مواد قطعات موثر بیافرینند. برای این معنا تمام موسیقی جدید عمدتاً از موسیقی مایه گرفته که هم اکنون موجود است. این چیزی از اصالت يك اثر موسیکال کم نمیکند. فقط همین توضیح میدهد که چرا يك اثر اثر ارزشناک موسیقی هم قابل فهم است. موسیک جدید ماده یا ترکیبات آشنا را در قالب‌های تازه میریزد، اشکال آهنگین جدیدی را ردیف میکند و از آنها قطعات بزرگ میسازد. اگر این زبانی که بطور اجتماعی آفریده شده تمییز شود، هیچگونه خلاقیت فردی هم وجود نمیداشت.

موسیقی بدلیل فقدان کلمه یا شبیه سازیهای تصویری درونی - ترین هنرها بنظر می‌آید. اما بدلیل قرابتی که بدون واسطه با شنوندگان برقرار میکند، بطور بلافاصله، اجتماعی ترین هنرهاست. ادبیات و نقاشی عمدتاً شخص را بدنیای خارج مراجعه میدهند؛ علمبرغم این دارای يك کیفیت ذهنی و درونی نیز هستند. به همین ترتیب موسیقی نیز، با اینکه درونی بنظر می‌رسد، خصوصیت دنیای خارج را داراست. موسیقی بطرز درونی آن حیات را تفسیر میکند که بطور واقعی در جامعه جریان دارد. هنرمند از طریق نوعی حضور انسانی که برمی‌انگیزد راجع به زندگی با تمام ظرائف یا تضادهای

روانشناسانها صحبت میکنند. این برای او همان اندازه اهمیت دارد که موضوع و داستان برای نقاشی و قصه مهم است. آهنگساز نیز تحت تاثیر شرایط خارجی قرار دارد و تضادها، مسایل و نزاع‌ها بر انسانیت او تاثیر می‌گذارد. برای کسب درکی واقعی از موسیقی - که شدیداً نیروی بنظر می‌رسد - باید در جستجوی آن عواملی بود که بر سازنده اثر موثر می‌افتند و فراتر از آن باید پاسخ این پرسش را داد: حالات نیروی به بیان درآمده و اجماع به شرایط زندگی که تاریخاً آفریده شده، چه می‌گویند؟ فقط این بررسی می‌تواند به پرسش‌هایی جواب بدهد نظیر اینکه: چرا موسیقی برای مردم هر دوره‌ی چنین پراهمیت بوده است؟ چگونه چنین دگرگونی‌ها و تغییرات ریشه‌ای را پذیرفته است؟ چرا در هر عصر مسایل جدید بر دوش آن قرار گرفته و بر اساس آنها مورد حمله قرار گرفته است؟ کسانی که جستجوگر نباشند، نمی‌توانند ایده‌های موجود در موسیقی را درک نمایند. کسی که به بزرگترین اثر موسیقی همچون مجموعه‌ی آوازات شیرین گوش می‌دهد، بهره‌ی بی‌اثر نمی‌گیرد. درک واقعی و یا لذتی متعالی وقتی دست می‌دهد که شخصی حضوری انسانی را در اثر موسیقی باز شناسد. این مرحله‌ی تازه در تحول ذهن است. چرا؟ چون ذهن نسبت به ظرفیت‌ها و مسایل تازه‌ی از زندگی آگاهی پیدا کرده که توسط تغییرات و تضادهای خارج آن تولید شده است.

۱۳۹۴/۱۱/۲۵

نمایشنامه، داستان، ناول، طنز، هرگونه آثار هنری خود را برای "پیشه‌نگار" ارسال دارید.

بازبینی يك پوسترو نقد آن

در شماره ۱۵ "پیشه ننگ" در نقد يك پوسترو سالگرد تاسیس حزب نکاتی نوشته شده است. ضمن استقبال از حرکتی که در اینجهت شده، صاحب نظران و علاقمندان هنرکارگری را به برخورد فعالتر در این مسیر برای شکوفایی هنرکارگری و بازشناسی آن دعوت میکنیم.

نقدم. ص بر خلاف ادعای خودش در پرداختن به "نقد محتوایی" یبحوی دیگر به تحلیل و نقد شکل بیانی پرداخته، در همین راستا، بشیوه ای نهنی و غیر اثباتی به نقد محتوارسیده، برای نقد بهتر محتوا آنرا از محتوا تهی ساخته و سپس نقد خود را تکمیل کرده. مسن سعی میکنم این متد نادرست را در کار و رفیق اثباتا، در نوشته وی توضیح دهم. ما در اینجا سعی میکنیم از بحث روی (شکل) بپرهیز کرده و فقط به ذکر این نکته اکتفا کنیم که بحث رفیق آنجا که انتظار پوسترو از لحاظ شکل موفق را دارد، بحث اسکولاستیکی است که غیر از انتظار اعجاز از طراح چیزی بدنبال ندارد.

"این چیزی که تاسیس و تولد شادی آور و مجلل آن اعلام

میشود چیست؟ پوستر باضعف و ناتوانی پاسخ این سوال را به بیننده میدهد:

(۱) در وهله اول با علامتستاره آرام حزب
 (۲) و بعد با حروف ریزی که در طومار نوشته شده و محتوا و تعلق
 طبقاتی ما را توضیح میدهد. نوشته‌ها تا یکی دو قدمی قابل خواندن
 نیست. این از لحاظ ارتباطی ضعیف و بهمین دلیل ارزش سیاسی -
 تبلیغی زیادی ندارد. بعلاوه بر فرض هم که این ضعف را نداشته
 (یعنی درشت و خوانا بود) باز یک نقطه ضعف برای پوستر بود، چرا
 که پوستر در اساسی ترین نکته خود از لحاظ سیاسی - یعنی معرفی
 حزب کمونیست و از بیان تصویری آن ناتوان بوده و به کلام روی آورده
 است و این دیگر خاصیتی است برای مثل تراکت و از این قبیل و نه
پوستر! (تاکیدها از خودم)

اگر بپذیریم که این اثر تراکتی است که مصور شده است بحث
 ناقد چه خواهد بود؟! قبل از اینکه اثر را نامگذاری کنیم نقدمان
 را بر همین اثر بگوئیم. هر اثر هنری محتوایی ایدئولوژیک دارد این
 محتوا ممکن است قوی یا ضعیف باشد. این اثر ممکن است شعر، یک
 نوشته ادبی، یک پوستر و... باشد. تراکت مصور و پوستر هر دو
 اشکال بیانی هستند که تراکت مصور در مقایسه با پوستر مطالب
 مفصلتری دارد. اگر اصرار ناقد این است که این اثر را یک تراکت
 نامگذاری کند، اصراری نیست. اما اگر ناقد میخواهد از تعریف
 خصوصیات پوستر (اینکه این تعریف چقدر درست، دگم یا کامل است
 در اینجا مورد بحث نیست) به نقد اثر بپردازد به هم زاویه نقد
 نادرست است و هم بحث بر سر نامگذاری و اشکال بیانی است. تا
 اینجا ناقد بر محتوای این اثر بحثی نکرده و برخلاف فرمول خودش،
 بحث بر سر شکل است و عبارت.

تا آخر این پاراگراف هم، ناقد به تحلیل این سه سمبل (آرام
 و روبان و طومار) میپردازد و میخواهد ثابت کند که "پوستر سه

خودی خود و به اعتبار خود کلام تصویری در شناسایی و معرفی حزب ندارد» (تاکیدها از خودم)

این بحث در ایده آل ترین شکل و با قبول بحث رفیق ناقد فراتر از این نمی رود که خوب، این اثر یک تراکت مصور است، یک شکل بیانی دیگر غیر از پوستر است. بالاخره این اثر چه محتوای ایدئولوژیکی دارد؟

ناقد جواب میدهد:

«به اعتقاد من تصویر روبان و طومار در کنار هم تاسیس و گذاردن و بنا نهادن یک شیئی، یک موجود استوار، ازلی و ابدی و اشرافی را القا میکند. اطلاع میدهد که چیز پرشکوهی تولد یافته و یا تاسیس آن همچون طومار و منشور مقرر گردیده است. هیچ بیان ساده و سیاسی دیگری از این تصاویر نمیتوان گرفت».

(تاکید یک خط از ناقد و دو خط از خودم است)

شاید اگر فقط اعتقاد ناقد را مدنظر داشته باشیم، نتیجه - گیربها برایمان عادی بنظر برسند ولی اگر بخواهیم اینرا بر سطح عامتری بیان کنیم باید استنتاجات ما تکیه گاههایی محکم، غیر از ذهن خودمان، برای اثبات داشته باشد. از کجا نتیجه گرفته شد که تصویر روبان و طومار در کنار هم بنا نهادن یک شیئی استوار، ازلی و ابدی و اشرافی را القا میکند؟ از اعتقاد ناقد؟ اعتقاد ناقد ناراست یا حداقل غیر اثباتی است. برخلاف حکمی که وی صادر کرده است، بیان بسیار ساده و سیاسی تری هم میتوان از این تصاویر گرفت، بدون آنکه پیچیدگی زائد و ذهنی بدان داد و آن اینست که چیزی تاسیس گذارده شده است که بخشی از اعتقادات خود را در طومار قرار داده است. تنها این. اینجا تصاویر تنها زمینه مساعدی برای جذب و بیان تولد حزبی است که قسمتی از مواضعی در بیانیه آمده است. اگر بحث را هم به بیان تصویر اثر ببریم حکمت آن در همین روبان و طومار و رنگهای آن است. این حکم که "روبان و طومار و

سالروز تشکیل حزب کمونیست ایران

گواهی داد

حزب کمونیست ایران، که در روز ۱۵ شهریور سال ۱۳۵۱
تأسیس شد، از یک حزب انقلابی و پیشرو است که در پی
سوداگران و راهبانه است.
این حزب کمونیست ایران، در پی تحقق اهداف و آرمانهای
انقلابی و مبارزه با استعمار و استبداد است.
این حزب کمونیست ایران، در پی تحقق اهداف و آرمانهای
انقلابی و مبارزه با استعمار و استبداد است.
این حزب کمونیست ایران، در پی تحقق اهداف و آرمانهای
انقلابی و مبارزه با استعمار و استبداد است.
این حزب کمونیست ایران، در پی تحقق اهداف و آرمانهای
انقلابی و مبارزه با استعمار و استبداد است.
این حزب کمونیست ایران، در پی تحقق اهداف و آرمانهای
انقلابی و مبارزه با استعمار و استبداد است.

پایون و... ازلی و ابدی و اشرافی
است " از کجا استخراج شده . چه
رسالتی این تصاویر و خصلت‌ها
(روبان و طومار و...) را بطور
ابدی و ازلی به اشراف سپرده و از
آن‌ها نموده است . اشراف غیر از
روبان ، مسائل بس مهم‌تر و بزرگ‌تر و
ارزنده‌تر دیگری هم دارند .
ماشینهای لوکس ، آپارتمانهای
به فلک کشیده ، خودک خوش و خلاصه
زندگی مملو از "خوشی" و "آرامش" و
"رفاه" . هیچکس حکم ازلی و ابدی
بودن این "شکوه" را نصیب اینان
نکرده ، جز خودشان و طبقه‌خدای
خودشان . ما اینها را همراه با هر
پدیده‌ای که شادی و شکوه و خوشی
را میرساند شایسته طبقه کارگر و
توده‌های زحمتکش میدانیم و اینها
باید از آن‌ها باشد . این عملگرند
ساله "بورژوازی و نفوذ افکسار

است که هرچه نمایانگر شکوه و زیبایی است که خود ستا وردهای
علم بشری است به خود منحصر ساخته و " شایسته" خود ساخته و بسر
خود ابدیت بخشیده . در واقع این است که باید به این اعتراض کند
و اما آیا لزومی دارد ناقد به نقد چیزی بپردازد که اثر بدان
نبرداخته است ؟

" بیننده از تاسیس شدن و متولد شدن يك موجودیت پرشکوه و
متین خوشحال میشود ، اما آیا بلافاصله این را در مییابد که این يك

حزب رزمنده سیاسی است که میخواهد تمام نظام موجود را زیر و زبر کند؟ بیننده از تولد موجودیتی پرجبروتی که گویا ابلاغ آن ریشه‌های آسمانی هم داشته باشد احساس اطمینان و انبساط خاطر میکند، اما آیا احساس میکند که این چیزی که متولد شده یک حزب پویا و همیشه در حال تحول است که اساساً در نقد کلیت جامعه موجود هستی یافته و با انتقاد دائم و کار ساز پیش میرود؟»
(تاکیدها از نویسنده است)

و جواب میدهد: «بنظر من خیر.»
طبیعتاً ناقد یا نوشته‌های اثر کاری ندارد و به نقد مجرد یک جانبه تصاویری پرداخته که بهر عنوان میباید این احساسات را که تماماً انتظارات ایده‌آلیزه شده‌ی وی از پوستر، آنهم در اتکاء صرف به تصاویر و زبان تصویر میباشد، جوابگو باشد. ولی بحث اینست که بالاخره این اثر با آرم و نوشته همه تصاویرش چه محتوایی دارد؟ آیا بازگوی خصوصیات از حزب ما هست؟ بنظر من بله و کلام آخر ناقد اینگونه خاتمه مییابد: «برای آنکه منظوم کاملاً روشن شود در آخر از یک مثال کمک میگیرم: فرض کنید بجای ستاره حزب ما آرم یک موسسه خیریه‌ی وابسته به کلیسا که صد سال است فعالیت میکند قرار داشته باشد و بجای کلمات درون طومار هم آیاتی از انجیل در وصف و تقدیس نیکوکاری و دستگیری از بینوایان نوشته شده باشد. آیا بنظر شما در چنین حالتی ما یک آفیش تبلیغاتی مناسب برای گرامی داشت سالگرد تأسیس چنین موسسه‌ای نداریم؟»

این ترکیب و جابجائی را میپذیریم. ما هم میپذیریم که میتوان موسسه‌ای مذهبی که در صدر آن اسقف قرار گرفته با کمی تغییر نام خود را در آن چاپ و منتشر نماید. این بلا را بوسه‌ها اثر دیگری هم میتوان آورد. اما این فرض اساساً نادرست است. ما این فرض نمی‌کنیم و ارزش تبلیغی این اثر را آنطور که هست در نظر خواهیم داشت. در این

اثر، نوشته مانند تمام اجزاء فرم آن، مثل آرم و امضا و ... ،
 نقشی اساسی ایفا میکند و طبیعتاً تعویض آن با آیاتی از انجیل باید
 محتوای این اثر را صد درصد تغییر دهد و بقول ناقد يك آفیش
 تبلیغاتی مناسب برای گرامیداشت تاسیس چنین موسسه‌ای بشود. ولی
 چرا این اثر بدون تغییر، يك آفیش تبلیغاتی مناسب برای گرامیداشت
 تاسیس حزب ما نباشد؟ بگذاریم این بار این موسسه حزب ما باشد.

و ش

بنا بر این اساس زور به زور، بلکه آن معنی زور که دلایله زور
 و اثر آن است. این اثر با تمام آن که در آنجا آمده است. در آرم
 و امضا و ...
 و این اثر با تمام آن که در آنجا آمده است. در آرم
 و امضا و ...
 و این اثر با تمام آن که در آنجا آمده است. در آرم
 و امضا و ...
 و این اثر با تمام آن که در آنجا آمده است. در آرم
 و امضا و ...

تا مه‌ها، نظرات، پیشنهادهای و انتقادات شما ما را در پیشبرد
 چه غنی‌تر "پیشنگ" کمک خواهد کرد.

گچ‌ها اذیت میشوند

هنوز هوا کاملاً روشن نشده ، اتاقك ما مثل هر روز بصدا در می آید . مشهدی احمد با صدای لرزان و گرفته اش از پشت درداد می زند

— او هوای پاشین ، پاشین ، بچه ها حالا ساعت شش می شه دیسر شده . این کار هرروزه ، مشهدی احمد است و تابحال از اون پرسیده ام هرروز صبح به این زودی چگونه بیدار می شود . مشهدی لختی صبر می کند ، صدای نمی شنود ، باز هم درب را میکوبد هرروز تا این در حلبی از دست مشهدی احمد به ناله نیفتد ما بخود نمی آئیم زیرا لاشه ها مان بشدت احتیاج به استراحت دارند . از پشت در سلامی به مشهدی می کنیم و او که از بیدار شدنمان مطمئن شد می رود .

فاصله ، اتاقك ما تا لب رودخانه ای که عصرها در آن غوطه می خوریم ، قدم بیشتر نیست ، کلبه ، مادرکنار رودخانه ای که از داخل شهر می گذرد و به این پائین ها می رسد در محوطه ساختمانهای کسه بنیاد مستضعفان در کاربنای آنهاست در میان سیمان و شن و بلوک و آهک و آهن پاره های مجاله شده و انبوهی از گیاهان تندرشد جنگلی با انواع پیچک ها و علفهای هرز قرار گرفته است . آب و هوای بسیار مرطوب و نمناک بهار رشت همه جا را در بر گرفته است . پیچک ها و علفهای هرز از لابلای بلوکهای دیوار کلبه ، ما

به داخل وارد شده‌اند و کف اتاق هم بستر رستنی‌های بی‌پاکی است که به زندگی و جمع مادر چارگوش کوچک اهمیتی نمی‌دهند. محوطه کارما روبروی کارخانه برق توشیباست.

کریم و عبور را بیدار کردم. اما عمر مریض بود می‌بایست او را به حال خود می‌گذاشتیم. هر روز ۱۳ - ۱۴ ساعت کار سنگین عملی و سر کردن در این کلبه* نمناک قبل از همه کار او را ساخته بود هر شب از درد کمر می‌نالید و مرتب پهلو به پهلو می‌شد.

اکنون ۲ روز بود که تخت خوابیده بود با این حال بیشتر از افتادگی رنج می‌برد تا از درد کمره. از اینکه ما بدون او کار می‌کردیم سخت ناراحت بود.

برای رفتن بر سر کار لازم نبود تا لباس عوض کنیم. زیرا هر شب با همان لباسهای مال‌شده و گل‌گرفته به بستر کابوسهای بی‌انتهای خویش می‌خزیدیم و این امر بر ایمان عادی شده بود.

بلوکی که پشت در قرار داده بودیم کنار زدیم درب حلبی صداکنان کنار کشید و بدیوار تکیه داده‌های دو محیط جا عوض کردند. همه رقیق آرام و سیال به داخل اتاق رخنه نمود. این‌همه رقیق به روال طبیعی هر روز در هوا شناور بود. اغلب شبها باران می‌بارید.

شبهای هم که سقف آسمان چکه نمی‌کرد و گیاهان اطراف را سراپا شبنمی چنان فرا می‌گرفت تو گوئی که برگهای گیاه با آن دانه‌های شبنم که به مانند رشته تسبیح سپیدی به هم پیوسته بودند آذین گشته‌اند. بهر رو برای ما زیاد فرقی نمی‌کرد کفش‌های کتان ما سر صبح کاملاً خیس می‌شد. روزهای آفتابی بهتر بود زیرا هم خیس نمی‌شدیم و هم کفش‌هایمان در حین کار خشک می‌شدند.

امروز از آن روزهای دل‌گرفته بود و این دل‌گرفتنی بدون هیچ مانعی در وجود ما هم رسوخ می‌کرد در پهنه آسمان برزی نبود تا خورشید نیزه‌های زرین خود را بسویمان بیفشانند آنچه بود سراسر ابر بود و همه و محیط تنگی که ما را محدود می‌کرد.

بارانی ریز که ویژه‌ی آب و هوای گرم و مرطوب است نسیم و
 لاینقطع می بارید ما روزهای متوالی مجبور بودیم نرزی را این باران
 مداوم همچنان به کار خود ادامه دهیم ، دانه‌های بسیار ریز باران
 به آرامی از درز لباسها می گذشت و به زیر پوست هم نفوذ می کردند
 در چنین لحظاتی هنگام کار جان ما به لب می رسید .
 اما همین باران برای آنها که کارشان نگاه کردن بود مثل مسا
 مجبور به تحمل وجودش به وقت و ناوقت نبودند زیاد نامطبوع نمی
 نمود شاید اصلا آزار نهنده هم نبود .
 صبحانه مان باز هم نان کپک زده و مربا بود آن را با بی اشتها یی
 می خوردیم این راست است که هر چیزی تکرارش از حد تحمل بسدر
 شود چون بردگی هر روزه ، ما ناخوشایند و تنفرانگیز است . امروز
 هم کارمان را ساعت شش با همان تنفر دائمی شروع نمودیم .
 ساختمانهایی که ما در آن به عنوان کارگر پیمانی کار می کردیم
 زیر نظارت بنیاد نوبنیاد مستضعفان بنا می شدند . این بنیاد به
 دامان دولت چسبیده بود و آن را چند سرمایه دار منصب و موقعیت
 از دست داده و تازه معمم گشته تشکیل داده بودند ، آنها جمیع
 سرمایه‌هایشان را این باره اینجاروهم گذاشته و آشر را در کاسه
 دیگری ریخته بودند و به اسم بنیاد مستضعفان همان شغل گذشته اشان
 را ادامه میدادند . شرایط کار سخت تر از گذشته بود . اگر قبلا از
 انقلاب این تفالها دوزو کلک‌هایشان برای همه کارگران چیزی
 پوشیده نبود و کمتر کسی با حیلهاشان زیر بار کار خود را می باخت
 امروز پوست انداخته و با جلد جدیدشان ، باریش و عمامه و با کلام
 خداوندی و به اسم انقلاب و یاری به مستضعفان تا حدی بازارشان
 گرم تر از گذشته هم شده بود .
 اینجا و در این محیط هر چند ما را با کارمان تقسیم کرده بودند و
 برای هر واحد ساختمانی ۶ کارگر و ۲ بنا جدا کرده بودند اما جناب
 معمار همواره در برابر یکپارچگی مان مجبور بود تا حسابهای

راسر راست کند • با این حال هم زیر بار کار مداوم مانیز زوارمان در رفته بود •

وضع ماهیچ خوب نبود گویی همه • آن چیزی که اطراف و در حیطه • دید ما بود برای رنج دادن و توان گیری مایع شده بود • دستهای ما گاهی با سیمان و گاهی با آهک می سوخت گاهی با بلوکهای خراشید و گاهی هم با پی کنی تاول می زد یک وقتی هم از فرط بیمل کاری بند انگشتهایمان از هم باز نمی شدند، کمردرد و بیشت درد و شکم گنج • روحی هم بطور مداوم مهمان ما بودند •

کارت های کار ما هر روز عصر به جای مزدهایمان یک ضربدر می خورد • معمار زبان ظاهرش با ما چرب بود • عطفش بی دلیل نبود زیرا ۶۰ ضربدر روی کارتهای هر کدام ما خورده بود و ما ی همساز با عطفش بی خبر از آن بودیم که آن چه کمتر از نصف بهای کار ما بود و می بایست به عنوان مزد می گرفتیم اکنون باز هم به گردش افتاده است تا باز هم در جای دیگر محنت زای حیات مشقت بار بردگانی دیگر بشود مهر و عطف آقای معمار برای ما گذگ بود اما او از سر چشمه الطاف خود بی خبر نبود •

معمار عزیز ما این مجموعه ساختمان ها را کنتراتی گرفته بود تا پس از اتمام به بنیاد مستضعفان تحویل بدهد • این بنیاد هم که عمده سرمایه اش را با پیش برداختی های اجاره نشینان اغوا شده به هم زده بود • ساختمانهایی که در تشریح ساخت و فن کم خرج برداشتنشان این نوع معماران شان سرآمد روزگار بودند به اجاره نشینان و خانه بدوشان فقیر و زحمتکش قالب کرده و از آن طرف هم آنها را تا حلقوم زیر بار قرض و سونهایش فرو می بردند • برای ماهیچ معلوم نبود این همه زد و بند و چشم بندی چگونه صورت می گرفت • فقط طرز ساختن و سرهم نهادن و نمادادن به این ساختمانها که باستان ماصورت می گرفت بر لبهایمان خنده ای تلخ و پرتنفر جباری می ساخت •

معمار دلسوز به حال مستضعفان ، بیچاره از بس در تب خدمت بس —
 آنان می سوخت که حال نداشت ، هروقت که با ماشین خود از راه می —
 رسید ، بانوع خاصی از فروتنی ایروانش را بهم نزدیگتر می کرد و
 به آرامی لبانش را گامی گرفت آه و اسف از سرور و پیش جاری بود .
 چقدر دردناک است . وای ... و ... و ... ای خدای من !

چی به آقای معمار چی شده .

این یکی از دوبنای مخمور ما بود که با طنین صدای بزدگی خ —
 در غم وافر معمار شریک می شد .

(معمار ادامه میداد) " واقعا " حال این مظلومان چق —
 دردناک است یا باید با هزار منت با اجاره داران بسازند و یا اینکه
 بیچاره ها باید شب و روز شان توی اطاقک های نم ناک و یا توی
 خیابان سپری شود آنها با این وضعیت خراب بایی صبری منتظر تمام
 شدن خانه هایشان هستند آنوقت (سری تکان داده و باز ادامه می دهد)
 آنوقت کار ما چقدر کند پیش می رود . " بنای مخمور ما هم ا بروانش
 را بهم نزد یک می کرد اما معنای این کار او با کار معمار فرق داشت
 اینجا بود که آقای معمار اضافه می نمود .

— نه ، نه اوستا منظور من کار شما نیست خدا و کیلی شما کارتان
 را با دلسوزی و ایمان انجام می دهید ، زحمت می کشید . اما من
 دلم به حال این مظلومان بی نوامی سوزد .

معمار مومن و با ایمان ، در میان ما پی ایجاد ترحمی می گشت که تحت
 تاثیر این همه جوانمردی و دلسوزی او به حال محرومان ، بر شدت
 کار و جان کندن خود بیفزاید لاقل خستگی ، خستگی و گرفتگی لاشها —
 یمان اجازه * بروز چنین تحمیقی رانج داد اما آقای معمار حقیق
 داشت اینگونه در تب مستاجران بی نوا بسوزد . او که بارها میگفت
 — اوستا ، اوستا اشکالی ندارد اینو ولش کن ، هر جور شده زودتر
 تموم کنید بیچاره ها منتظرند !!

منظور معمار این بود که اوستا وقتش به راست و درست کردن بلوکها

نگذرد هر جور شده که شده هر چه ساختمانها زودتر تمام می شدند سود آقای معمار هم بیشتر بود . اما برای ما و دوواستای مخمور جز رنج و خستگی بیشتر و بیشتره جز درد و بیماری بیشتر سودی نداشت اگر آدم حق بگوید در آن صورت يك چیز هم بر وجود ما افزوده میشد و آن سایه ای بود از يك مرگ تدریجی .

اگر ما تحت تاثیر جگرسوزیهای آقای معمار بر شدت کار خرابی بود می افزودیم کار ساختمانها زودتر تمام می شد و همچنین کار ما هم معمار به مقصود جوان مردانه خود می رسید . اما واقعیت این بود ما کارگر بودیم اگر لذتی در کارمان بود آن هم وقت کشی بود و چون هر کارگر دیگری نفرتمان از کار فرما يك غریزه ذاتی بود گرچه از حيله هاشان کم سرد نمی آوردیم اما شك نداشتیم که آنها هفه و هر کجا و در هر قالبی که باشند مکار و حيله گرو سرچشمه افکار آنها همواره پول است و سود سرمایه اشان و آنچه پیشیزی ارزشی برایش قائل نیستند جان و زندگی ما ست و بس .

برای آنها سیمان و گچ و بلوک جاندار و ارزش مند نبودند و ارزش ما هم هر گرو خدمت به این اشیا بود .

باران بسیار ریز با آهنگی موزون به نرمی بروی هر چیزی فرود می آمد و تاجان رسوخ می کرده زمین زیر پایمان لیز بود و چسبناکی عجیب خود را از ترکیب يك پارچه رسی خود گرفته بود . برکه های آب باران با قدم های ما موج می افتاد . حلزونهای بسیاری در کنار این برکه ها وجود داشتند . خصوصا اکنون هم که باران سرور ویشان را شست و شو می داد .

کفش های کتان من با هر قدمی که برمی داشتیم در گل فرو می رفت و پاهایمان به زور از زمین کنده می شد گاهی لنگه کفش مان گیر می کرد و جامی مانند گاهی هم با شلپ و شلپ تسوی برکه ها لذت زندگی حلزونهای فارغ از رنج مان را برهم می زدیم . فاصله ای که باید گچ ها را جابجا می کردیم زیاد نبود اما با برداشتن

هر قدمی گویی زمین و زمان به ما فشار می آورده ریزش این بساتان
 لاینقطع ، زمین لیز و گاه چسبناک و پاهای گیر در گل و کیسه های
 ۵۰ کیلوئی گچ روی پشت و دوشایمان همه اش نه بر جسم بلکه بر
 زرفای جانمان سنگینی می کرده . ما اکنون کیسه کچ های که بسا
 تریلی ایران کاوه تازه رسیده بودند خالی می کردیم . سرمایه
 بی وقفه باستان مادر گردش بود .

آقای معمار زیر ایوان انبار تند و تند فاصله تیرها را طی می کرد
 و دستهایش را به هم میمالید شاید باز از چیزی رنج می برد شاید
 باز در فکر بینوایان بود و در این هوای ناسازگار شاید باز به بساط
 عذاب خانه بدوشان مستضعف افتاده زیرا این همه احساس بی قراری
 بیخود نبود .

فرغون در آب و گل گیر کرده بود کیسه ها را یکی یکی گاه می
 بدوش و گاه به آغوش می کشیدیم هر بار که می آمدیم و می رفتیم
 يك جفت چشم نگران ما را دنبال می کرد .

آقا معمار رثوف و رقیق القلب ما بدهم در اندیشه زجری است
 که ما می کشیم چرا که بلاخره مراد پیش خود می خواند . کولم را
 به جای خود گذاشتم .

بچه ها چگونه خالی کردن تریلی را کنترالتی بردارید؟ همه اش
 ۴۵۰ کیسه است ، کیسه ای يك تومان ۳ ساعته عموم می شه همان ؟
 بهترینست ؟ ! میگم شاید اینطوری راحت تر باشیده می شه
 ۴۵۰ تومان ! ! نه ؟

ناخود آگاه سرم را بلند کردم ، دانه های آبی که از صورتم چکه
 می کرد و به زمین می افتاد آب باران نبود سرم بکلی خیس شده
 بود ، دستی به پیشانیم کشیدم . نگاهی آنی در چشمان آقای
 معمار ثابت ماند . انگار همان غریزه همان تنفر که از زرفای
 وجود الهام می گرفت مخیر خواهی و ترحم آقای معمار را در نظر سرم
 بدخواهی و شرارت معنا می کرد و در همان حال بی اختیار به نیک

خواهی وی جواب برد داده بودم و آقای معمار بی قرار از کنار من گشته بود.

لحظه‌ای آنجا ماندم تا بخود آمدم و باز در رنج خود جاری شدم.

مشهدی احمد نستان فرزو کوچک خویش در جیب شلوار کوتس‌ساز و تنگش کرده بود و بی تکان به تیری کنار پله‌ها تکیه داده و بانگساز نیمه جان و افسرده‌اش مارامی بسانید بدون هیچ دلیل روشنی مشهدی احمد را به خود نزدیک می‌دیدم و او را دوست داشتم. جمعه‌ها مشهدی به کلیه ما می‌آمد و تمام درد دل‌هایش را روی هم می‌ریخت گاهی همراه خرفهای تلخش از گذشته چشمهای خشک و بی رمقش خیس می‌شدند.

مشهدی اگر گوش‌هایش سنگین بود، چشمانش بخوبی می‌دید اما این بار نیز سلام مرا ندیده و نشنیده گرفت. مشهدی آنجا بود و آنجا نبود من هیچگاه از او دلخور نمی‌شدم. نگاه یا دهایش مشهدی را پرده بود شاید این نگاه عمیق اکنون راه چهل ساله پیموده و مشهدی را در او ان جوانی در تجسم خویش به نمایش آورده است. چه معلوم زجری که اکنون ما برای ادامه یک روزتضایک روز از زندگی پر رنج تر تحمل می‌کنیم او از آن وقت‌ها شروع نکرده باشد. مشهدی احمد اکنون دیگر آن رعیت‌سی چهل سال پیش نبود بلکه چنان ما را امروزی یک برده سرمایه بود.

آقای معمار به آسمان لعنت می‌فرستاد بیچاره از این وضعیت حالش گرفته بود. آن قسمت از کیسه‌های گچ که روانداز نایلونی به آن نرسیده بود بتدریج باران در وجودشان رسوخ می‌نمود. باران ریز به نرمی در جانها رسوخ می‌کرد و جان معمار را هم به سوزش و می‌داشت.

در حالیکه سرایای مادر گچ و گل و باران خیس و رها بوده، معمار مترجم و دلسوز ما چه پاک و صادق و بی پیرایه به حرف می‌آمد.

حسین جان زودتر، یه خورده زودتر بیچاره گچ‌ها دیت می‌شوند

معمار ما بسیار صادقانه و از روی خلوص نیت عواطف عمیق خود را
 ابراز می داشت. او می دانست چه چیز برایش ارزش دارد و چه
 می خواست ولی مانعی دانستیم چه می کنیم. او به کنه فلسفه و
 روح زمان ما رسیده بود او می دانست که گچ ها جان دارند و قابل
 احترام و ترحم و دلسوزی هستند و برای آنکه آنها اذیت نشوند او
 مجبور بود در مقابل مای پوچ و بی ارزش هم از عطف عمیق خویش
 مایه بگذارد و ما البته که موظف بودیم در خدمت به حفظ و بقای
 آنها فعال و کوشا باشیم. جان ما و ارزش بودن آن در گچ و
 سلا متی گچ ها بود. ما این معادله "روشن سرمایه" این جایگزینی
 ارزش کالاهای بی ارزش انسانها را دیر فهمیدیم. لیکن درد ما
 دیگر هیچوجه ناشی از این دیرفهمی نبود ما در حالیکه با گوشت و
 پوست و استخوان خود عواطف عمیق و خلوص نیت کار فرمایان
 متعدد خود را در هر مکانی درک می کردیم اما بدرستی نمی دانستیم
 در مقابل این همه خیر اندیشی و نیک خواهی آنها با چه زبانی تشکر
 کنیم و چگونه جواب خوبیهای بیدریغشان را بدهیم.

در کلبه "جدا افتاده" ماهم سبزه های بهاری و علفهای سرسبز در
 کف و دیوارهای اتاق از هر شکاف و درزی سر بر آورده بودند، بسوی
 شما و آشنای گیاهان خود رسته ی بهاری تا حدودی از خستگی ها
 پیمان می گاهد.

باران ریز با آهنگی در بطن خویش موزون و "لاینقطع" می بارید
 به نرمی بسانیکه از هرگونه خودنمایی خالیست، بر روی هر چیزی
 می نشیند و در عمق جانها رسوخ می کند و ماهنوز به بردگی خویش
 ادامه می دهیم.

قلب سوم

... آهای! ای رهگذر

دوست

ای دوست!

دیشب در آنجا
در آن معبر کوهستانی

چند تن زخمی

نشان از گرمترین قلب سوم می گرفتند.

نشان از آشنا ترین دوست

سراخ حقیرترین خانه

والا ترین انسان

آیا یاران گمشده زخمی تو نبودند؟ ...

یاران من؟

یاران من تازه رسیده بودند

باتنی خسته

آغوشی گشاده

دستهای فراخ، پینه بسته

و هر یک تفنگی بر دوش

آزادی در دستهایشان

چون قلب پونده ای کوچک

ایمن از هراس دشمن

چون قلب پرنده ای کوچک
 تند و لبریز و بیای
 چون قلب پرنده ای کوچک
 آزادی بردستها نشان جای گرفته بود.
 تازه از راه رسیده بودند!

فقیرترین زحمتکش شهر و روستا
 به ایشان توشه راه داده بود.

و بر پیشانی تار و سوز تفتنگ‌ها ایشان
 گرمترین بوسه‌های عاشقان به جا مانده بود!
 "ای دوست! دوست! دوست!"

در آن دم

هنوز خروس توطئه نه‌کنده متروک صبح‌خائن را
 بشارت نداده بود.

هنوز برف برقندیل به سفید حویری گلگون
 بدل نگشته بود

هنوز عروس سفید پوش کوهستان،

در آن بستر پلشت!

لکه‌های سیاه و خفت‌بار تفتنگداران دمکرات را
 عریان نکرده بود.

آیا؟

آن چند تن زخمی

که نشان از گرمترین قلب‌سوما می‌گرفتند،

یاران زخمی تونبودند؟ "...."

یاران من تازه رسیده بودند

برای یک لحظه ماندن

رها پرکشیدن

دستها بر پیشانی برای دیدار صبح دوست داشتن
 " ... ای دوست!

و او می‌داند!
 می‌داند!

ولی دیشب
 که باد بدیدوار چشم همه
 آزارات را شلاق میزد،
 در نهکده‌های متروک
 عشق را به مسلخ کشیده بودند.
 تخم بی خبری مودم
 جنین مرگ کاشته بود

آیا؟

یاران تازه رسیده‌ات،

آنجا نبودند؟ ...

یاران من در قلب سو ما آیند!
 در گلوله‌های رها شده، خشم زحمتکشانند!

یاران من؟

آنجا آیند!

...

قاسم،

نشانی از آبادی ما داشت!

میدانی؟

صداقتی چون گندم
 خشمی از آفتاب سوزان
 مهوری از رقص نسیم
 در دامن کوهستان

و تنی تازیانه خورده ازستم آنان! ایست
آیا پیکرش هنوز در دست آنهاست؟

به من بگو!

آیا برشادی تسخیر گندمزار تازیانه خورده ام
دیگران را موخندانند؟ آ...

از قاسم بی خبرم

از مصطفی

رد پایشان برفراز

از کوره‌های آجر گذشت

و باد

بوی تشنان را گندمزاران سلماس پراکند!

"... آری! از من پنهان مدار!

من و گمشدگان خون همه بی چیزانم!

به من بگو!

آیا آنان یاران من نبودند؟

آیا یاران دیگر خود چینیهای عشق و سفرشان را انباشته اند؟

آیا کوره‌راهها، آبستن قدمهاست؟

آه... آری! آری! آری!

خوشید پائیزی

عبود مکوری را دزدانه

می باید!

به همکده‌ها خبر بده!

همیشه کوره‌هایشان را بتا باقتد!

فردا صبح!

قبل از آنکه قنديل نگاه آفتاب را بدزد!

گردان ۲۲ ارومیه آنجا است!

آنجا است! ب. ۱۰ الوند

آذر ۱۳۶۴

آنان

آنان شاعر بودند
و شعری

در رسای مردگان نسرودند
و بر قبای زندگان
در نیا و یختند .

آنان

از زندگان مرده سخن گفتند

از بردگان زنده خبر دادند

و جامه‌هایشان را

باقه‌های سوزناک اینان

در آمیختند !

کتابهای شعرشان

دفتر معمولی بود

و قفسه‌هایش

جیبهای عرق کرده !

"شب" های شعرشان

توده‌ای بود و

مجالس نمایش

خانه‌های شهرو ده

آنان شاعر بودند

و شعری

به طشتک "آه" نیانداختند و

به سودای نسیمی

ن لیسانه الهی ال ال
! مشتاقان
آنان شاعر بودند
و شعری
در رسای مردگان نسرودند
و بر قبای زندگان
در نیا و یختند .
آنان
از زندگان مرده سخن گفتند
از بردگان زنده خبر دادند
و جامه‌هایشان را
باقه‌های سوزناک اینان
در آمیختند !
کتابهای شعرشان
دفتر معمولی بود
و قفسه‌هایش
جیبهای عرق کرده !
"شب" های شعرشان
توده‌ای بود و
مجالس نمایش
خانه‌های شهرو ده
آنان شاعر بودند
و شعری
به طشتک "آه" نیانداختند و
به سودای نسیمی

باد را بر طاق نسیان

نکوفتند !

آنان با " آه " نساختند

خود را به " ناله " هانباختند

آنان از زندگی شروع کردند

از قیل و قالش

از خنده هایش

که مسموم به زهر تلخ فقر و گریه بود !

کلما تشان معمولی بود

نه از " حماسه " گفتند و

نه از " سردار " ی

نه از " شب " و " شفق " و " ستاره " و " خلق "

نه از " سرخ " و " کبود " و " زرد " ...

آنان علیه تمام خدایان بودند !

کلما تشان معمولی بود

زبان درد هزاران ساله !

زبان رنج و بودگی انسان !

زبان معمولی

که کارگر راه آهن و

بهقان فقیر بهکده * ما

باندازه * استاد زبان دانشگاه

از آن میدانست !

آنان شاعر بودند

و جان دادند

ولی مرگشان نه شاعرانه بود و نه " حماسه " !

آنان را بخط کردند

با چشمانی باز
نه دیواری بود و نه دارا اعدای
نه پرسشی و نه وصیتی
و ...

جانشان را ستانندند !
آنان در نمایی شاعرانه
که طبیعت آراسته بود
وحشیانه به قتل رسیدند
آنان

ناباورانه بر تفنگها
خیره شده بودند
که حامیان کرد بعد از وازی
گل‌های شکوفه داده * نفریشان را
چیدند !

آخرین شعرشان
تیرباران بسته جمعی بود
و گودالی !
آنان

حتی در آخرین شعرشان
نه بر قبای خدایی آویختند
نه بر کفشهای " سردار " !
حتی در آخرین شعرشان
کلمات را نفروختند
در ازای جانی !
آنان شاعر بودند
آنان شاعران بیشمرگ بودند !

عاشقانه

تمم تبتدار رقصی عاشقانه از آن دست

که قلبی جوان

تبتدار دیداری

و شناسد کرانه

مرا مرهم تسلائی نیست

بیکران و سوسه گر

غوغارا

در نرون،

شعله ورتتر سر بر آسمان می ساید

و چالاکى بازوان

بیکران را

وسوسه انگیزتر

می نماید

☆

آه زنجیرهای وهم

تا چند تاب خواهید آورد؟

☆

شلاق بی تابى آگاهی

اسب وجدان کرخت را

به تكی چار نعل

هی میکند

ریبوار

درست‌ایش کارمختی

چه زیباست

دهان به سخن گشودن در مبارزه طبقاتی

با صدای رسا، شسته ناله ای

طنین اندازه

به مبارزه خواندن

توده‌ها را

لگدمال کردن

ستیزگران را

چه سخت است و سودمند

کارهای کوچک و روزمره

سرسختانه

درخفا

به هم پیوستن

شبه حزب را

روبروی ارتش کارفرمایان

سخن گفتن

اما

گوینده را پنهان کردن

پنروز شدن

اما فاتح را در پناه بردن

مردن

اما مرگ را پنهان کردن

کیست که برای نام و آوازه

به جان تلافی نکند؟

اما کیست که تلاش برای گمنامی است؟

اینک

روزی - خواران تهیدست

افتخار را به سفره می خوانند

واژگلبه * تنک و فروریزنده

پای برون می گذارد

عظمتی که

هیچ قدرتی حریفش نیست

و آوازه و نام

بیهوده می گیرد

سراغ کفندگان کار بزرگ را

پیش بیا نید!

فقط يك لحظه

شمانا شناسان - چهره پوشیدگان

و بپذیرید

سپاس ما را!

نقل از نمایشنامه "تدبیر" - برتولت برشت

از زخم قلب آبابلی

معموده زخمش
 شد و این همه تپنده به دل و دل
 و این خالکوت مایل رحمت به
 در شهادت آبابلی معلم ترکمن
 از ناله زاریه و ناله زاریه
 استنایای میباید

دختران دشت!
 دختران انتظار!
 دختران امید تنگ

در دشت بی کران

و آرزوهای بیکران

در خلق های تنگ

دختران خیال آلاچیق نو

در آلاچیق هانی که صد سال!

از دست
 که ناله زاریه
 از بدلت تپنده
 دست به بلوغت
 بعد از شرف زاریه
 این همه شده
 وقت زاریه
 پشیم

از زرد جامه تان اگر بشکوفید
 باد دیوانه
 یال بلند اسب تمنا را
 آشفته کرد خواهد...

دختران رود گل آلود!

دختران هزار ستون شعله، به طاق بلند دود!

دختران عشق های دور

روزی سکوت و کار

شب های خستگی!

روانایا سینه من را
 انسا و اینکو را به لبه جانت
 لبه و این به لایق است
 از شکلی زانو به شکلی
 لبه و این به لایق است
 لبه و این به لایق است
 لبه و این به لایق است

دخترانِ روز

بی‌خستگی دویدن،

شب

سروشکستگی! -

در باغ راز و خلوت مرد کدام عشق -

در رقص راهبانه شکرانه کدام

آتش زدای کام

بازوان فواره‌ئی تان را

خواهید برافراشت؟

افسوس!

مویها، نگاه‌ها

به‌عیش

عطر لغت شاعر را

تاریک می‌کنند.

دختران رفت و آمد

در دشت مه زده!

دختران شرم

شبنم

افتادگی

رماه!

از زخم قلب آباتی

در سینه کدام شما خون چکیده است؟

پستان تان، کدام شما

گل داده در بهار بلوغش؟

لب‌های تان، کدام شما

لب‌های تان، کدام،

بگوئید!

در کام او شکفته، نهان، عطر بوسه‌ئی؟

● ...
 و ارطغان سخن نگفت
 و ارطغان ستاره بود:
 يك دم درين ظلام درخشيد و جست و رفت.

و ارطغان سخن نگفت

و ارطغان بنفشه بود
 گل داد و ...
 مژده داد: «زمستان شکست»
 و رفت...

احمد شاملو

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...

مرگ وارطان

برای وارطان سالاخانیان

« - وارطان! بهار خنده زد و ارغوان شکفت.
در خانه، زیر پنجره گل داد یاس پیر.
دست از گمان بدار!
با مرگ نحس پنجه میفکن!
بودن به از نبود شدن، خاصه در بهار... »

وارطان سخن نگفت،

سرافراز

دندان خشم بر جگر خسته بست و رفت.

« - وارطان! سخن بگوا

مرغ سکوت، جوچه مرگی فجیع را
در آشیان به بیضه نشسته است! »

وارطان سخن نگفت،

چو خورشید

از تیرگی بر آمد و در خون نشست و رفت

شب‌های تار نم‌نم باران - که نیست کار -

اکتون کدام یک ز شما

بیدار می‌مانید

در بستر خشونت نومیدی

در بستر فشرده دلتنگی

در بستر تفکر پر درد رازتان

تا یاد آن - که خشم و جسارت بود -

بدرخشاند

تا دیرگاه، شعله آتش را

در چشم‌بازتان؟

بین شما کدام

- بگوئید! -

بین شما کدام

صیقل می‌دهید

سلاح آهائی را

برای

روز

انتقام؟

احمد شاملو

نمایشنامه فاخته دهان دوخته نوشته ایرج جتئی عطا ئی در سال گذشته در لندن به همت خود نویسنده بر روی صحنه آمد و مورد استقبال و تحسین تماشاچیان و ماحینظران قرار گرفت .
 امیدواریم در آینده این نمایشنامه را تجدید چاپ نموده و در اختیار خوانندگان " پیشهنگ " قرار دهیم .

نمایشنامه دهان دوخته

نمایش زندگی لرخی بزدی

ایرج جتئی عطا ئی

فاخته دهان دوخته

ایرج جتئی عطا ئی

فروردین ۱۳۶۳ - لندن

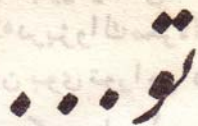
طرح روی جلد: الف . سام

انتشارات شما

اجرا برای همه آزاد است .

"فاخته دهان دوخته را من بسزای اساس زندگی محمد لرخی پیسزدی نوشته ام . بنا بر این اسنادومدارک گوناگون را از نظر گذرانده ام . با اینهمه آنچه با یدگفته شود اینست که این یک متن نمایشی است و نه یک تحقیق یا تک نگاری . اسامی تا آنجا که میشده و در دست است ، وقایع و تاریخ رویدادها ، همه تا آنجا که اصول نمایش و مکانات اجرایی متاثر از اجزای میداده ، حقیقی و مستند است .

از "کیهان و اطلاعات " آگاهانه استفاد شده اگر چه قبل از تاسیس . بطور کلی چه در مورد زبان و چه در مورد شخصیت ها سفری تاریخی از "دیروز تا امروز " خواست من بوده ."

در غرو بی برفی از هم جدا گشتیم
سکوت رساترین کلام بود

و عشق پنجره‌ائی بسته !

ای قصه‌نا تمام کوجه‌های کودکی من
که در پس چشمانت قطره اشکی

لجوجانه خوابیده •

دست‌هایت به سنگرم ماننده است
چونان چون جان پناهی

که حضورت را در من ایمن می کند !

سنگرم به دست‌هایت ماننده است

و به قلبیت

که بی هراس در تپش يك مطمئن می تپد •

کوهستان بوی سرکشی می دهد

چون غرورتو

به گردگی روی علف ایستاده

عشق است و تفنک و آبادی

سپیده و ساعات انتظار و شب‌نم گندم

و شبهای بی خوابی !

کوهستان بوی تورامی دهد

که در من غوغائی است

سخت و سرکش و پرشعله !

پریشان است •

چون طوفانی که در شیپور دره ائی
 چون آوازی که در پژواک صخره ائی
 کوهستان بوی تو را می دهد !
 کوهستان !

□

ای آشنای سنگرم
 بین ما فاصله هاست

که با فریاد همزاندند.

نستهایت را با تن پوشم آشتی بده !

غرورت را در فتحم

قلبت را در سنگرم !

و بگذار سبیده را با تو ببینم !

ب - الوند - ۱/۱/۶۵

برای پیشه نگ شعر بفرستید .

از آثا ر خود و یا آثا ردیگری که انتخاب میکنید برای ما شعر

بفرستید .

عکس‌ها

سخن می‌گویند

تو! آياتا حالا عضو شورا شده ای . حالا بپیوند!

برادران

در همه چیز صرفه جویی کنید ، بفرمایید آموزش و پرورش
در همه چیز صرفه جویی کنید ، برای آموزش و پرورش

با با داس دارد
عمو چکش دارد
اما دشمن توپ و تانک دارد
سعلم ما می گوید:
داس و چکش با هم
از توپ و تانک هم بیشتر زور دارد.

خوانندگان! دوستداران هنر
کارگری! اعضای کانون هنر!
برای پیشبرد بهتر وظایفی
که پیشارویمان قرار گرفته است
برای غنی کردن و تنوع بخشیدن
به نشریه احتیاج به همکاری شما
داریم. از آثار تصویری خود
با دیگران، چنانچه پوستر، طرح
عکس، کاریکاتور و... سراغ
دارید، برایمان ارسال دارید.

بدون شرح!

پیروزی روژی جهانی ژن ۸ مارسی (۱۷ رده ششمه)